

Pomembni ukrepi DSP

Upravni odbor je na svoji 10. redni seji dne 18. in 19. 10. 1965 obravnaval predlog najnujnejših ukrepov vodstev PE/S za boljše gospodarjenje v smislu gospodarske reforme, ga dopolnil in poslal DSP v odobritev. Ukrepi, ki jih je predlagal, so za posamezna področja tile:

A) KADRI IN ORGANIZACIJA

1. Dokler niso po PE/S izpraznjena številčno preveč zasedena delovna mesta, bomo sprejemali na delo samo delavce, ki smo jih šolali.

Delavce na številčno preveč zasedenih delovnih mestih bomo z razvrščanjem premeščali na delovna mesta, ki so primerna njihovi izobrazbi. Prosta delovna mesta v proizvodnji (v II. ali III. izmeni) bomo zasedli predvsem z delavci, ki so bili do sedaj nepravilno razvrščeni, šele nato pa sprejemali nove delavce. Na režijska delovna mesta (nižja ali srednja izobrazba) ne bomo sprejemali novih sodelavcev.

Vodstva enot in sektorjev izdelajo spiske zaposlenih, ki imajo določeno kvalifikacijo, pa so tekom časa odšli iz proizvodnje na neproizvodna delovna mesta, oziroma na administrativna delovna mesta. Spiski naj obsegajo potrebne podatke.

Do 30. 11. 1965 naj vodstva PE/S sestavijo spiske invalidnih in poklicno obolelih oseb ter spiske oseb, ki zasedajo delovna mesta brez ustrezne strokovne izobrazbe.

Kadrovski sektor preveri z vodstvi PE/S in ugotovi pravilnost (glede na potrebnost) sedanje razporeditve delavcev, potrebne prekvalifikacije oziroma potrebo po dopolnilnem izobraževanju; nadalje predvidi ukrepe in roke za premestitev ali ukinitve delovnih mest odn. ukrepe za prenehanje dela brez privolitve delavca zaradi nezadostne ali pomanjkljive strokovne sposobnosti za delovno mesto, ki ga zaseda ali je že prosto.

Ponovno je treba pregledati upravičenost zaposlenosti upokojencev in honorarcev — zadržati je le najpotrebnejše.

Kadrovski sektor opravi skupaj s proizvodnimi enotami do 30. 11. t. l. zadolžitve, ki so predlagane v zadnjem odstavku pod toč. 1.

2. Za smotrno gospodarjenje smo že omejili regresiranje prevoznih stroškov na delo. Za nadaljnje prihranke na prevoznih stroških predlagamo, da ODS sklepajo za posamezne kategorije delavcev, v kakšni višini in komu se še nadalje priznava prevozna olajšava. Tako bomo še nadalje vsklajevali regresiranje s smotrnim gospodarjenjem s sredstvi.

3. Z analitično oceno delovnih mest, z ustrežno korekturo vseh obstoječih pravilnikov za nagrajevanje in normskih pravilnikov moramo ustvariti z novim letom boljše pogoje za povečanje produktivnosti.

Analitična ocena delovnih mest bo nadomestila sedanjo sistemizacijo delovnih mest, s katero nismo zadovoljni. V obstoječih pravilnikih za nagrajevanje in stimulacijo delavcev se morajo ustrezno korigirati osnove.

S korekturo normskih pravilnikov moramo postopoma ustvariti nov sistem nagrajevanja in izboljšati pogoje za spodbudnejše nagrajevanje vseh kategorij delavcev. Kadrovski sektor mora z ostalimi strokovnimi službami do konca leta pripraviti perspektivni program nagrajevanja, t. j. izvedbo postopne korekture vseh pravilnikov o nagrajevanju na podlagi rezultatov analitične oce-

ne delovnih mest. Nosilci te naloge so EAS, KS in Ss z ustreznimi komisijami. Rok — marec 1966!

4. Za boljše izkoriščanje delovnega časa predlaga upravni odbor DSP, da se s 1. 11. 1965 ukinemo prodaja mrzlih in toplih malic ter pijač in drugih prehrabnih artiklov. Splošni sektor se zadoljuje, da organizira prodajo mrzlih malic dnevno od 5. do 6. ure zjutraj v DR.

5. Upravni odbor predlaga DSP, da se delavcem, ki jim pripada zaščitna hrana (mleko, kava), v bodoče prizna denarno nadomestilo ali preskrbi degazirano vodo. HTV služba v ta namen napravi spisek delovnih mest, katerim pripada zaščitna hrana.

6. UO se strinja s predlogom HTV službe za ukinitve dodeljevanja osebnih varnostnih sredstev na delovnih mestih, kjer se uporabljajo samo občasno. Istočasno predlaga, da v bodoče delavci, ki dobivajo stalno zaščitno obutev, prispevajo lasten delež v višini 40% vrednosti obutev.

7. Varčevanje s sredstvi in predpisi ZDR nam nalagajo, da ukinemo nadurno delo v celoti.

V izjemnih in nujnih primerih pa vodstva PE/S ter obratovodstva pod osebno odgovornostjo in na podlagi vnaprej določenih kriterijev lahko odrede nadurno delo. Pri tem velja, da kriterije določi uprava podjetja in da nadurno delo odreja v smislu predpisov ZDR vodstvo PE/S odnosno obratovodstva PE, kadar nastopijo nujni primeri — vsebovani v kriterijih.

8. Vsem delavcem, ki so na bolniškem dopustu in so po mnenju zdravnika sposobni opravljati lažja dela, se odreja delov v okviru PE/S (v rednem in neskrajšanem delovnem času). Če pa teh poslov ni mogoče organizirati, se mora vsak tak delavec udeležiti seminarjev o varnosti pri delu v izobraževalnem centru.

B) UKREPI S TEHNIČNO-PROIZVODNEGA PODROČJA

1. Pospešeno je treba nadaljevati z uvajanjem in utrjevanjem plansko-terminalske operative kot koordinativnim operativnim organom nad vsemi PE in sektorji na področju izpolnjevanja planskih in terminskih obveznosti v podjetju v skladu s proizvodnim programom. Strogo je treba izvajati operativne programe za dobave materiala polfinalistom in finalistom, zasledovati mesečno gibanje nedovršene proizvodnje ter iz teh podatkov korigirati operativne programe v smislu čimprejše finalizacije in zmanjšanja nedovršene proizvodnje. Nosilec te naloge je tehnični direktor.

2. Na osnovi analize in problematike norm, ki jo je že izdelal tehnološki oddelek CTB, se je treba pod strokovnim vodstvom tega oddelka lotiti revizije in postavljanja tehničnih norm za vsa področja dela, kjer je to mogoče. Pri tem delu je treba poudariti kot osnovno funkcijo realnih norm pravilno planiranje dela, zraven pa še realno stimulacijo delavca na njegovem delovnem mestu. Nosilec in izvajalec te naloge je tehnološki oddelek CTB s tehnološkimi skupinami PE, v

povezavi s kadrovskim sektorjem. Z delom je treba pričeti takoj!

3. Ugotavljamo določene proste kapacitete projektantsko-konstrukterskih kadrov na eni strani in zasedenost ali pa strokovno neustreznost na nekaterih delovnih mestih v podjetju na drugi strani. Nujno je zato potrebno pred slehernim sprejemanjem zunanjih naročil za projektantsko-konstrukterska dela vnaprej urediti tipizacijo in standardizacijo elementov, sklopov in materiala za obstoječi program proizvodnje.

Tehnična služba, CTB in PPB izdelajo predlog pravilnika za nagrajevanje projektantov, konstrukterjev in drugih tehničnih kadrov, ki bodo razporejeni na to delo. Osnova temu pravilniku mora biti: točno definiranje obsega dela na standardizacijah in tipizacijah, osnova in merilo, po kateri se delo vrednoti, termin in rok, do kdaj mora biti posamezno delo končano, penalizacija za nepravočasnost, pomanjkljivo kvaliteto in podobno, sankcije za zagotovitev uporabe in izvajanje sprejetih standardov in tipizacij pri nadaljnjem poslovanju. CTB je s svojim oddelkom nosilec te naloge in koordinira to delo z ustreznimi skupinami projektantov in konstrukterjev. Ta predlog upravičuje in zahteva pocenitev naših proizvodov. Dela se je treba lotiti takoj! Enako je treba okrepiti oziroma utrditi nezasedena delovna mesta v TKB, PPB (v oddelku za študij in razvoj), CTB (v oddelku za tehnologijo in standardizacijo) s prostimi strokovnimi kadri v podjetju. Strokovna komisija za izdelavo tehnične dokumentacije bo ocenila delo na tipizaciji in standardizaciji.

4. Za boljše izrabo instaliranih kapacitet je potrebno nadaljevati z akcijo za izpopolnitev druge oziroma tretje izmene, za kar sta skupaj z vodstvom PE odgovorna tehnična služba in kadrovski sektor. Ta izmenska izpopolnitev velja za tista delovna mesta, ki so v podjetju ozko grlo glede na

planske obveznosti in zmanjšanje nedovršene proizvodnje.

5. V PE OO je treba izdelati predlog za celotni sistem preventivnega vzdrževanja osnovnih sredstev. V ta namen je treba formirati posebno strokovno skupino, ki bo do konca leta 1965 izdelala tak predlog preventivnega vzdrževanja, pri čemer zbere vse potrebne tehnične predloge in izdela program vzdrževanja po posameznih fazah (npr. pregled osnovnih sredstev, mala popravila, srednja popravila, velika popravila, generalni remont, vprašanje rezervnih delov itd.), hkrati z vsoto organizacijo modernega načina vzdrževanja. Vodstvo PE OO, ki je za to zadolženo, se mora lotiti dela takoj.

6. V pogledu kooperacije — poddobave se je treba dosledno držati že izdelanega pravilnika. Iz dosedanjega števila kooperantov morata TKB in MB kvaliteto sortirati ustrezne kooperante, plansko-terminalska operativna pa odloča po zasedenosti kapacitet in možnosti obdelave o razvrščanju in pošiljanju dela v kooperacijo.

7. Pospešeno je treba nadaljevati analizo in izdelavo projektov notranjega transporta. Nosilec te naloge je poslovno združenje SMELT z že imenovanimi področnimi sodelavci iz podjetja. Delo je v teku.

8. Po do sedaj zbranem materialu kot rezultatu naših dosedanjih razprav pri iskanju najbolj rentabilnega proizvodnega programa in ob upoštevanju vseh ekonomsko-tehničnih podatkov in vpliva trgov, naj vodstvo podjetja pripravi do konca leta 1965 predlog za dolgoročni zoženi proizvodni program z utemeljitvijo orientacije proizvodnega sistema.

C) KOMERCIJALNA IN EKONOMSKO-FINANČNA VPRAŠANJA

1. Za zagotovitev ugodnejšega obračanja finančnih sredstev je potrebno z ustreznimi ukrepi (znižanje nedovršene proizvodnje, znižanje zalog reprodukcijskega materiala in zalog gotovih izdelkov ter znižanje terjatev do kupcev) zmanjšati angažman finančnih sredstev od sedanjih 15 mili-

jard na največ 12 milijard. S finančnim planom 1966 se natančneje določi porazdelitev uporabe finančnih sredstev v okviru teh 12 milijard.

Z gospodarskim planom podjetja za leto 1966 je potrebno določiti v strukturi stroškov take proporce in predpisati tako proizvodno in komercialno-finančno politiko, da bo predvideno zmanjšanje doseženo postopno že v letu 1966.

2. Za doseg ugodnejše zasedbe kapacitet in rentabilnejšega poslovanja je potrebno po analizi večjih naročil in po gibanju tržnih cen korigirati kalkulativne osnove in doseči najugodnejšo vskladitev naših proizvodnih možnosti in lastnih cen s tržno situacijo.

3. Finančno, prodajno in nabavno politiko je treba med seboj redno vsklajevati s tekočimi potrebami podjetja.

Predvsem velja to za področje deviznega poslovanja, zagotovitve finančnih sredstev za nabavo repromateriala, devizne in dinarsko-kreditne politike in učinkovite izterjave kupcev.

4. Izpopolniti je treba sistem internega obračuna proizvodnje in zaostri način razbremenjevanja PE/S na predkalkulativni osnovi.

D) ORGANIZACIJSKA VPRAŠANJA

1. Čimprej je treba izoblikovati boljše in kompleksno metodologijo planiranja (predlog izdelala EAS skupaj s KS, GRS, PPB, tehn. službo, PTO, CTB, MB, OO). Predlog-poslovnik odobri upravni odbor — DSP (Statut 350. člen in pravilnik o CD, čl. 4) — Rok 1. 11. 1965.

2. Korigirati je treba in predlagati v postopek samoupravnim organom dopolnitev pravilnika za nagrajevanje vodstvenih in režijskih kadrov, t. j. penaliziranje neizvršenih nalog (točka 38). Predlog pripravi splošni in kadrovski sektor. Predlog obravnava komisija in ga odobri DSP. Rok za predlog je 30. 10. 1965.

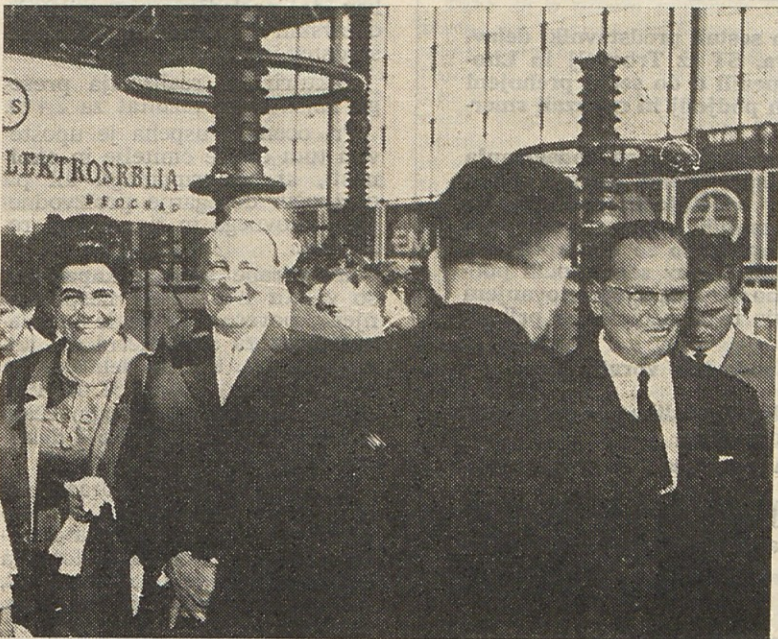
3. Dopolniti oziroma korigirati je treba in predlagati samoupravnim organom v odobritev pravilnik o CD in pravilnik o nagrajevanju projektantsko-konstrukterskih kadrov glede na obračun uspeha, ki leži v nedovršeni proizvodnji in v zalogah gotovih proizvodov. Predlog pripravijo splošni sektor, kadrovski sektor, PTO in GRS. Predlog odobri UO/DSP. (Rok 30. 10. 1965).

4. Pripraviti je treba nov pravilnik za odgovornost delavca delovni skupnosti (točka 40). Predlog pripravi splošni sektor in ga odobri UO/DSP. Rok za predlog je 15. 10. 1965.

5. Urediti je treba enotno devizno službo. Predlog izdelajo GRS, PPB in MB. Predlog vsebuje organizacijo — dopolnitev organizacijske in sistemizacijske sheme, odobri ga UO/DSP. (Rok 30. 10. 1965).

6. Formirati je treba organizacijski oddelek. Določiti je treba program njegovega dela in nalog, organigram, sistemizacijsko shemo.

DSP je o tem predlogu ukrepov razpravljal 27. oktobra t. l. in ga v celoti odobril. Le glede malic, zaščitne hrane in zaščitnih sredstev je sklep odložil do prihodnje seje.

Našo razstavo na ZV si je z zanimanjem ogledal tudi predsednik republike maršal Tito s soprogo in predsednikom madžarske vlade Kadarjem

Sklepi DSP

DSP je na 6. redni seji 27. 10. 1965 sprejel tele konkretne sklepe v zvezi z zgornjimi predlogi UO:

1. Vodstva enot in sektorjev morajo po poprejšnji obravnavi na DS PE/S predložiti do prihodnje seje spiske vseh honorarcev, upoko-jencev in svetovalcev, iz katerih naj bo razvidna upravičenost ali neupravičenost zaposlenosti.

2. Zaradi pomanjkljivih tolmačenj pri priznavanju povračil za prevoze na delo je potrebno v splošnem aktu o pravicah iz dela točno precizirati kriterije za priznavanje ali odvzem voznih olajšav.

3. Dosedanji način delitve malic (toplih in mrzlih) začasno ostane; 6-članska komisija v sestavi: Robežnik, Kern, Krapež, Pongarc, Markuš in Pivk pa naj do konca novembra t. l. prouči in reši vprašanje organizacije delitve toplih malic.

4. Se nadalje ostane delitev mleka, toda HTV služba naj z vodstvi proizvodnih enot prečisti seznam uporabnikov in upošteva samo tista delovna mesta, za katera je to glede na resnično ogroženost utemeljeno.

5. HTV služba napravi točen seznam delovnih mest, na katerih pripadajo delavcem osebna varstvena sredstva. Zadeva se bo ponovno obravnavala na prihodnji seji.

6. Nadurno delo se načelno pre-pove; v izjemnih in nujnih primerih pa lahko vodstva PE/S skupaj z upravo podjetja odrede nadurno delo in ga predlagajo DS PE/S v potrditev.

7. Za delavce, katerim zdravnik ni priznal bolniškega stanja in je zanje priporočil lažje delo, naj se najde rešitev v okviru PE/S ali naj se zanje organizirajo primerni tečajji, kakor terjajo okoliščine in kakor to ustreza zakonu.

8. Za reševanje komercialnih in ekonomsko-finančnih vprašanj so zadolžene naslednje strokovne službe: plansko-terminalske oddelke, gospodarsko-računovodski sektor, prodajno-projektivni biro in materialni biro.

9. Do 30. 11. 1965 je treba formirati organizacijski oddelek in istočasno določiti program dela, naloge, organizirani in organizacijsko shemo.

Delavski svet je nadalje v celoti potrdil spremembe in dopolnitve poslovnika poslovno-tehničnega sodelovanja TZL-MM-STT in pooblastil organe sodelovanja, da uveljavijo prečiščeno besedilo poslovnika.

Sprejet je bil tudi predlog za skupen posvet delavskih svetov podjetij STT-MM-TZL, ki bo 4. 12. 1965 v Trbovljah, in določilo, kdo naj se posveta udeleži iz strokovnih služb, DSP in DS PE/S.

Delavski svet je nazadnje načelno potrdil 9-mesečno poslovno poročilo podjetja, ki se bo natančneje obravnavalo še na DS PE/S in na prihodnji seji DSP.

Po dveh neplodnih poslovnih letih kažejo doseženi rezultati devetmesečnega poslovanja precej ugodnejšo sliko. Ze iz polletnega obračuna je bilo razvidno, da je podjetje prebrodilo krizo in da je krenilo na pot nadaljnega zdravega razvoja. To se kaže v pokazalcih finančnega rezultata, predvsem pa v odstotku doseženega dobička. Doseženi finančni rezultat devetmesečnega poslovanja je vsekakor razveseljav, vendar pa še vedno nezadosten, saj se ne dosega ravni iz preteklih let in tudi še ne pokriva za-

padlih obveznosti podjetja. Uspešnejše poslovanje podjetja je rezultat raznih ukrepov, ki pa bodo prišli do polnega izraza šele s časom.

Poslovno poročilo obravnava po že ustaljenem vrstnem redu proizvodnjo po količinskih in finančnih pokazalcih s tabelarnimi pregledi in primerjalnimi podatki in indeksi po obračunih z dne 30. 9. 1964, 31. 12. 1964 in planskimi zadolžitvami za leto 1965, fakturirano in plačano realizacijo, gospodarsko in finančno situacijo podjetja.

1. Skupna proizvodnja (bruto proizvodnja):

30. 9. 1965 smo dosegli 16.884 ton ali 15,7% več kot lani v istem razdobju in 72% po planu za leto 1965.

2. Blagovna proizvodnja (neto proizvodnja):

30. 9. 1965 smo dosegli 9.294 ton ali 12,7% več kot lani v istem razdobju in 67% planirane blagovne proizvodnje za leto 1965.

Sklepi UO

Na 11. redni seji 4. nov. t. l. je UO med drugim odstopil DSP v potrditev predlog o včlanjenju našega podjetja v »Jugoslovansko združenje za projektiranje, proizvodnjo in montažo nuklearne opreme in postrojenj« (na kratko imenovano UNO).

Izdelana sta bila predloga o sistemizaciji in formiranju organizacijskega oddelka v EAS, direktno vezanega na glavnega direktorja, in predlog o organizaciji devizne službe.

Nadalje je UO potrdil nekatere pravilnike o osebnih dohodkih na zunanjih gradiliščih (v Indiji). Strinjal se je s priporočilom Obratne ambulante za cepljenje proti gripi; za organizacijo in potek cepljenja je dolžna poskrbeti uprava podjetja. Veljavnost pravilnika o nagrajevanju vodstvenega in režijskega kadra se podaljša do 31. 12. 1965, toda komisija za predpise o delitvi ČD in OD mora do tega roka pripraviti predloge za prihodnjo ureditev tega nagrajevanja. Delavski svet PE/S pa so odstopili v obravnavo osnutek pravilnika o postopku organov pri izrekanju ukrepov zaradi kršitev delovnih dolžnosti članov podjetja.

UO je obvestil DSP, da je imenoval glavnega direktorja Jožeta Kopiniča za predstavnika našega podjetja za volitev članov v prvo skupščino Gospodarske zbornice SRS in v prvo skupščino Zvezne gospodarske zbornice; v. d. tehničnega direktorja inž. Franca Pentka pa za predstavnika našega podjetja v Svetu inštituta za metalne konstrukcije.

POSVET NAŠIH SAMOUPRAVLJAVCEV V TRBOVLJAH

Dne 4. decembra t. l. se bodo sestali predstavniki delavskih svetov Metalne iz Maribora, ST iz Trbovelj in Litostroja iz Ljubljane, da bi se pomenili o do sedaj prehojeni skupni poti vseh treh sodelujočih podjetij in nakazali smernice za nadaljnje sodelovanje.

Na zadnjem plenumu poslovno-tehničnega sodelovanja med našimi tremi podjetji je bil sprejet tudi sklep o občasnem sestajanju delavskih svetov sodelujočih podjetij. Na sestanku predstavnikov samoupravnih organov vseh treh podjetij v Mariboru, 12. oktobra t. l., so se dogovorili, da bo prvi tak zbor članov delavskih svetov sodelujočih podjetij 4. decembra v Trbovljah in bo združen s posvetovanjem o dosedanjem poteku sodelovanja in smernicah za prihodnje delo.

Na dnevnem redu sestanka bodo tale vprašanja:

1. Organizacija in poslovanje podjetij z vidika novega temeljnega zakona o delovnih organizacijah.
2. Analiza uspehov dosedanjega poslovno-tehničnega sodelovanja.
3. Smernice za prihodnji razvoj sodelujočih podjetij.
4. Kako naj se lotimo izvajanja novih gospodarskih ukrepov?
5. Razno.

Sestanek v Trbovljah bo nov mejnik na poti tesnejšega sodelovanja naših treh podjetij. Pozdravljamo ta zbor naših samoupravljalcev in mu želimo popoln uspeh!

KAKO SMO GOSPODARILI

za 187,9% in da so bila ustvarjena sredstva za sklade v čistem znesku 426.486.000 din, vtem ko v lanskem letu podjetje ni moglo pokriti niti vseh izplačanih osebnih dohodkov in je 30. 9. 1964 izkazovalo celo primanjkljaj 29.973.000 din. Del ustvarjenega ostanka čistega dohodka gre na račun ukinjenega 15% prispevka iz dohodka, in sicer v višini 137.626.000 din.

Od vseh elementov iz strukture cen so v najmočnejšem porastu osebni dohodki. Osnove za izračun osebnih dohodkov so bile s 1. 1. 1965 korigirane; med letom ni bilo nobenih generalnih popravkov tarifnih postavk. Povprečni mesečni prejemki na delavca so se povzdignili na 69.986 dinarjev.

Če upoštevamo razpoložljiva in naložena finančna sredstva, je vezava finančnih sredstev presegla razpoložljiva za nad 6 milijard dinarjev. Za ta znesek je Litostroj prezadolžen. Taka prezadolženost je morala paralizirati poslovanje podjetja. Nujna naloga je, da konsolidiramo finančno stanje z najetjem premostitvenega kredita v znesku 3 milijarde dinarjev za dobo 6 mesecev in sprostimo čezmerne vezave, predvsem v zalogi nedokončane proizvodnje, za približno 5 milijard din, v terjatvah pa za nadaljnjih 1.000.000.000 din. Izterjati je treba terjatve od inozemskih kupcev v znesku 947.599.507 din, za katere nismo prejeli izvoznih kreditov.

Tudi zaloga gotovih izdelkov izkazuje visoko vezavo finančnih sredstev. Promet gotovih izdelkov na zalogi kaže sicer določeno dinamiko, vendar je treba tudi to zalogo znižati na nujni minimum.

Z naraščanjem čezmerne vezave sredstev v zalogah in terjatvah brez finančnega kritja naraščajo vzporedno tudi obveznosti podjetja. Vse obveznosti skupaj znašajo ob koncu tretjega četrtletja 7.115.403.225 din.

Uprava podjetja si prizadeva dobiti nujno potrebni premostitveni kredit 3.000.000.000 din za dobo 6 mesecev. S tem kreditom bo podjetje poravnalo zapadle obveznosti nasproti dobaviteljem in nabavilo reprodukcijski material, potreben za finalizacijo proizvodnje. S pospešeno finalizacijo bodo ustvarjeni pogoji za sprostitev čezmerne vezave sredstev v nedokončani proizvodnji in za odplačilo premostitvenega kredita.

Iz podatkov, ki jih navaja terminsko-planski biro, je razvidno, da smo pomembnejše uspehe dosegli na osnovni finalni proizvodnji, ki je v 9 mesecih letošnjega leta za 29% večja od doseženih rezultatov v istem obdobju preteklega leta; blagovna realizacija osnovne finalne proizvodnje pa je za 37% večja, kot je bila v preteklem letu.

Glavni problem v tem razdobju se nanaša na material, ki ne prihaja v zahtevanih rokih, kar onemogoča pravočasno finalizacijo naročil. Zato v tem razdobju nismo dosegli večjih skrajševanj zamujenih rokov.

Zaradi občutnega porasta nedovršene proizvodnje v II. četrtlet-

ju smo začeli z analizo nedovršene proizvodnje. Pri tem smo ugotovili, da je nedovršena proizvodnja v glavnem porasla zaradi tega, ker se je spremenilo razmerje med naročili za domači trg, naročili za izvoz in naročili na zalogo. Za tovarno so namreč najugodnejša naročila za domači trg, kjer je možnost obračunavanja situacij, medtem ko pri ostalih vrstah naročil teh možnosti nimamo. Za zmanjšanje nedovršene proizvodnje so bili storjeni že določeni ukrepi, zaradi katerih bo v naslednjih mesecih nedovršena proizvodnja ponovno upadala. Če bo tudi material prihajal v postavljenih rokih, bomo konec leta imeli zopet normalno višino nedovršene proizvodnje.

GOSPODARSKO FINANČNI POLOŽAJ PODJETJA

Ekonomski položaj se je v tekočem poslovnem letu občutno izboljšal. Kljub vsem težavam pri nabavi reprodukcijskega materiala, pomanjkanju dinarskih in deviznih sredstev, podražitvi reprodukcijskega materiala, porastu osebnih dohodkov in posostreni borbi s konkurenco, domačo in tujo, je podjetje z ustreznimi organizacijskimi ukrepi le uspešno preusmerilo poslovanje na pot nadaljnega zdravega razvoja. To dokazujejo doseženi finančni rezultati v tem letu. Obperiodičnem obračunu z dne 30. 9. 1964 je podjetje primanjkovalo 30.000.000 din za kritje izplačanih osebnih dohodkov, letos pa smo ustvarili čista sredstva za lastne sklade v višini 426.485.980.

Delavski svet podjetja je z ukrepi, ki jih je sprejel 27. oktobra t. l., nakazal vsem članom kolektivna naloge, ki jih bomo morali izpolniti, če hočemo doseči boljše gospodarske rezultate. Ti so perspektivno dosegljivi, če se bomo vsi za to zavzeli.

Predsednik Tito na naši razstavi

Privredni vjesnik iz Zagreba je dne 10. 9. 1965 objavil članek: »Predsednik Tito med razstavljalci«, kjer govori o obisku predsednika Tita na letošnjem zagrebškem velesejmu. V uvodnem delu članka naštevava nekaj podjetij, ki si jih je predsednik Tito ogledal, nato pa na vidnem mestu omenja razstavljeni prostor stroje-gradnje, kjer je med drugimi razstavljal tudi Litostroj. Predsednik Tito si je s posebnim zanimanjem ogledal demonstracijo delovanja nove hidravlične stikalnice ki jo izdeluje Litostroj in katera že s svojim zunanjim videzom, še bolj pa s svojo kvaliteto žanje povsod priznanje.

O proizvodih, ki smo jih razstavili na jesenskem zagrebškem velesejmu, so pohvalno pisali med drugim tudi: beograjska Borba, Politika, IT Novine iz Beograda, Vjesnik iz Zagreba, Privredni vjesnik iz Zagreba, Privredni pregled iz Beograda, Oslobođenje iz Sarajeva, Ljubljanska časopisa Delo in Ljubljanski dnevnik, pa tudi vsi drugi časopisi, ki so pisali o zagrebškem velesejmu.

Z izleta Počitniške zveze »Družina Litostroj« na Bazo 20 v Kočevskem Rogu

Realizirane strojne kapacitete so v letu 1965 ostale nespremenjene, povečala se je le odpisnost istih za sorazmerni del letnega odpisa. Število delavcev pa se je po stanju z dne 31. 12. 1964 od 3.660 delavcev (100%) povečalo z dnem 30. 9. 1965 na 3.677 delavcev (100,5%).

Če ne upoštevamo porasta nedokončane proizvodnje, je bilo pri 0,5% povečanju števila delavcev doseženo povečanje celotnega dohodka za 2,5%. Drudi elementi, kot porast dobička in dohodka, niso odvisni od števila delavcev, temveč od smotrnosti poslovanja.

Iz prikaza sledi, da se je nasproti lanskemu letu povečal celotni dohodek za 2,5%, dobiček

SPOMINI NA SLAVNE DNI SE NISO ZBLEDELI...

Iz spominov naših borcev

Pred rojstnim dnevom republike sem obiskal tri litostrojske prvoborce-nosilce »spomenice 1941«.

Skupaj z njimi sem se za trenutek preselil v našo bližnjo preteklost — v NOB, na katero so naši sodelavci navezali kratke utrinke, svoje doživljaje iz tistih dni.

Revolucionarji, stari prekaljeni borci, nikoli ne nosijo v sebi beležnice spominov. Če jih pa vprašajo po njihovih junastvih, jih zmedeš. Preskromni so, da bi o njih govorili.

**JOŽE KOPINIČ
PRIPOVEDUJE**

»Povedal vam bom dva dogodka iz partizanskih dni,« mi je dejal Jože Kopinič, glavni direktor Litostroja, medtem ko mu je med prsti dogorevala cigareta.

In povedal mi jih je. Junaki prve zgodbe so pionirji belokranjskega partizanstva. Junak druge zgodbe pa je neznan junak Rudi, komisar majhne bolnišnice s Kočevskega Roga.

Prvič med slovenskimi partizani

Junija 1942 sem šel z nekaj tovariši z juga v Slovenijo. V Karlovcu nas je pričakal kurir OF iz Krmačine. Skupaj smo odšli proti Metliki, kjer je bila ta čas močna italijanska postojanka. Hodili smo ponoči. Noč je bila temna in sami nismo vedeli, kdaj smo se izgubili. Čeprav sem kot fantič velikokrat prehodil te gozdove, si v tem trenutku nisem vedel in znal pomagati. Okoli tretje ure zjutraj smo le zagledali pred seboj vas. Bile so Lokvice.

Nad vasjo nas je ustavila vaška straža, ki je bila oborožena le z bajoneti in nekaj koli. Naloga teh fantov je bila, čuvati vas pred požigi in obvestiti vaščane o prihodu Italijanov. Pokazali so nam pot. Tako smo preko Dragomlje vasi, kjer so nas lepo pogostili, prišli v Semič. Po kratkem postanku smo na bližnjem hribu obiskali belokranjski odred, ki jih je vodil narodni heroj Ilija Badovinac. Tu sem prvič stisnil roko slovenskim partizanom. Odred je štel kakih 250 borcev; organizirani so bili že v čete, oboroženi so bili dokaj dobro in med njimi je bila popolna disciplina.

Že ob prihodu sem na bližnji smreki opazil pripeto kmečko

uro s kukavico. Vprašal sem jih, zakaj so obesili to uro zunaj na smreko. »Kje drugje pa naj jo imamo?« so mi odgovorili. »Tu jo najbolj potrebujemo. Vsaki dve uri se straža menja in kako naj stražar brez ure ve, kdaj je konec stražarjenja. Tako pa ura zakuka in stražarja se zamenjata.«

Preboj iz obroča

Med veliko roško ofenzivo nas je ostala skupaj le peščica partizanov: Edvard Kardelj, Jaka Avšič, neznan partizanski mitraljezec, moja žena in jaz. Prebijali smo se iz obroča.

Hodili smo ves dan. Utrujenost se je mešala z lakoto, kajti že

drugi dan smo bili brez griljaja hrane. Noge so bile težke. Nevarnost je prežala na nas z vseh strani. Daleč naokrog se je razprostiral gozd, v katerega le s težavo predre sonce. Naenkrat je tišino pretrgal glas: Stoj! Kdo ste? Obstali smo. Za smreko je merila v nas cev pištole.

»Eden naših je,« smo takoj pomislili. Italijani in belogardisti se tako globoko v gozd ne upajo. Če pa že gredo, zberejo pogum in gredo v večji skupini. — Ne streljaj, tovariši! Partizani smo.

Cev se je počasi povsila in pred nas je stopil partizan. Rudi je bil komisar partizanske bolnišnice na Rogu, ko smo kasneje izvedeli. Njegova skrb je bila dobiti hrano za ranjence. Ti so bili zaradi varnosti podnevi privezani ob krošnjah dreves ali pa na tleh pokriti z listjem. Rudi se je prav ta čas vračal s hrano nazaj v bolnišnico. Ponudil nam je medu in polente. Jedli smo z velikim tekotom in kar čutili smo, kako se nam vračajo moči. Treba bo naprej. Kje? Kam? »Kako se tu lahko prebijemo?« smo ga vprašali.

»Edina pot je skozi štab italijanske divizije v Želimljah,« nam je odgovoril Rudi.

»Ni nam do šla,« mu je odvrnil nekdo izmed nas. Rudijev obraz pa je ostal miren. »Mislim resno. Skoraj vsak dan prehodem to pot. Ranjenci morajo jesti, pot do hrane pa vodi le mimo Italijanov. Tudi vas bom varno prepeljal.«

Odšli smo. Po nekaj kilometrih hoje po gozdu smo zagledali pred seboj vas. Tesno nam je bilo pri srcih, ko smo stopili na vaško cesto. Ali bo uspelo? Okrog nas so se šopirili italijanski bunkerji. »V tisti veliki hiši z vodnjakom je štab italijanske divizije,« nam je tiho zašepetal Rudi. Pred vodnjakom se je Rudi ustavil.

»Kaj namerava? Zakaj se je ustavil prav tu, pred štabom,« nas je prešinilo. Mirno se je napil vode. Tudi mi smo pili za njim. Italijani so nas opazovali. Očitno so nas imeli za domačine. Da bi se v tako močno zavarovano postojanko utihotapili partizani, na to še v sanjah niso pomislili...

Za vasjo smo se poslovili od Rudija. Odšli smo naprej, Rudi

pa se je po isti poti vrnil k svojim ranjencem. Občudovali smo njegov pogum.

Prvi streli na Ježici

»Na tem mestu je bila 7. septembra 1941 prva oborožena akcija proti Italijanom,« je med drugim vklesano na spominski plošči, vdeleni na zid hiše, za streljaj oddaljene od gostilne Ruski car v Mali vasi.

»Na Ježici je bila leta 1941 ustanovljena borbena grupa SKOJ, ki je takoj začela s sabotažnimi akcijami. Izobešana rdeča zastava na lipi pred cerkvijo, prerezana telefonska žica, podrti telefonski drogovi in raztreseni letaki so bili prvi signali Italijanom, da jih ljudje ne bodo sprejeli odprtih rok,« se spominja teh dni inž. Adrijan Kumar, ki je bil eden izmed članov tega mladega junaškega aktiva.

»Povod za našo septembrsko akcijo je bila pištola nekega nemškega oficirja, ki sem ga videl odhajati iz Savelj proti nemški meji.«

»Nazaj grede ga napademo in mu jo odvzamemo,« je bil naš sklep.

Postavili smo zasedo in čakali. Prehitela nas je noč in z njo policijska ura. Nemškega oficirja pa ni bilo od nikoder. Ker je akcija splavala po vodi, smo odšli patrolirati po vasi. Med hišami Male vasi smo pri Jahlinu prišli na glavno cesto. Z Jožetom sva šla naprej, druga dva pa sta ostala pod cesto. Ko sva prišla na cesto, sva pred seboj zagledala vojaka. Najina pogleda sta se srečala na pištoli. Sledila sva mu. Po nekaj sto metrih zasledovanja so kot iz tal zrasli štirje fašisti, ki so držali zasedo v živi meji. Z Jožetom sva prečkala cesto. Tudi vojaki so prišli na drugo

stran. Stali smo si nasproti. Samo poldrugi meter nas je še ločil.

Tedaj je segel Jože po pištoli, toda nekje se mu je zataknila. Medtem sem že jaz izvlekel svojo in oddal prvi strel na fašiste. Jože si je našel zavetje v sosednji hiši. Prvi je odgovoril vojak s puško. Na srečo ni zadel. Ostali trije fašisti pa so že bežali v smeri Ruskega carja. Streljal sem za njimi. Še dvakrat sem ustrelil, potem sem se tudi jaz umaknil za bližnjo hišo, kajti od Ruskega carja je že prihajala druga italijanska patrolja.

Osvoboditev Beograda

Jesen 1944. Listje na Avali je porumenelo. Ljudje v okupiranem Beogradu so se vse pogostejše ozirali proti njej. Cutili so, da prihaja svoboda. Ne samo od Avale, z vseh strani so jo pričakovali. Vedeli so, da partizani z rdečearmejski počasi zožujejo obroč okoli mesta.

»Naša, 12. krajiška, se je pomikala proti Beogradu z južne strani,« je začel pripovedovati svoje spomine na osvoboditev glavnega mesta Rade Medič, tretji od litostrojskih prvoborcev, ki sem se z njim pogovoril.

»Pet kilometrov pred mestom smo se 10. oktobra srečali z borci rdeče armade.

Zdravstvujte, tovariši! Mičo je kot brata objel Aljošo iz daljne Sibirije. Poljubljali smo se vsi od kraja. V nas je bil občutek, da se že dolgo poznamo. Potem smo si prižgali cigarete in se pogovarjali. Razumeli smo se, čeprav nismo govorili istega jezika.

Mene, ki sem bil v tem času intendant brigadne bolnice, je še posebej razveselila novica, da bodo naši ranjenci nameščeni v isti hiši, kjer je bila ruska bolnišnica. Seveda sem se takoj spoprijateljil z intendantom te bolnišnice. Od njega sem za ranjence dobival hrano, za katero je bilo takrat vse prej kot lahko.

Na predvečer napada na Beograd me je poklical k sebi komandant brigade in mi ukazal, naj bodo vsi borci-ranjenci v popolni pripravljenosti za morebiten umik.

Čakali smo. Nikomur ni bilo do spanja. Po prvem topovskem strelu, ki je oznanil začetek napada, je zagrmelo z vseh strani. Začel se je boj za osvoboditev največjega jugoslovanskega me-

sta. Najglasnejše so bile ruske katjuše. Boj je trajal vso noč. Pričelo se je dani. Takrat je v nebo šinila raketa in za njo še ena. Naenkrat je bilo v zraku tišo raket. Hura! Po dolgem času so Beograščani dočakali jutro v svobodi...

Opazoval sem ranjence. Pozabili so na bolečine in trpljenje. Zmaga, svoboda, to sta bili besedi, ki sta kot najboljši zdravili krožili med ranjenci.

V Beogradu so bile še veš dan poulične borbe, »razčiščevalne akcije« so jim pravili borci. Skupaj z ranjenci in peščico borcev spremljevalcev smo se naslednji dan v smeri Avale napotili proti Beogradu. Pod Avalo smo zvedeli, da se iz Smedereva pomika močna nemška divizija. Kaj sedaj? Bili smo ravno na mestu, kjer so si naše in ruske čete utrjevale položaj, da pričakajo Nemce. Čakali smo. Tik nad bolnišnico so bile težke katjuše. Boji so trajali štiri ure in nemške divizije je bilo konec.

Med boji je pritekel v bolnišnico kurir in nam sporočil, da se nam približuje desetina Nemcev. Časa za premislek nismo imeli. Ranjence je bilo treba braniti. Za puške so prijele tudi bolničarke in med njimi se je posebno odlikovala komaj 15-letna bolničarka Mara Šara. Naše edino močnejše orožje je bil mitraljez, sicer pa smo imeli le pištole in nekaj pušk. Nemško desetino smo premagali in ujeli. Ranjenci so bili rešeni.

Drugi dan so nas objele ulice osvobojenega Beograda.

Lado Lucu

VSAJ EDEN...

Sindikalna podružnica Litostroja je 20. oktobra letos razobesila na vseh oglasnih deskah pri urah kratko objavo z vabilom vsem članom kolektiva, naj bi ji poslali konstruktivne predloge o tem, kako bi lahko povečali proizvodnjo, premagali trenutne težave in povečali osebne dohodke. Za pismene predloge je bilo tri dni časa, toda do 10. novembra t. l. je sindikalna podružnica prejela od 3600 delavcev v podjetju — en sam predlog. Na vso srečo je vsaj ta zares konstruktiven, obsežen (5 gosto natipkanih strani!) in zelo konkreten. Zato je vreden, da o njem na tem mestu spregovorimo, hkrati pa se vprašamo: Ali položaj našega podjetja v novem sistemu gospodarjenja zares nikogar drugega ne zanima? Ali zares nikomur ni do tega, da bi predlagal sodelavcem, kako naj povečamo osebne dohodke in si izboljšamo življenje. Če pomislimo na dnevne pogovore in debate o tem, ki jih slišimo povsod po tovarni in zunaj nje, to zagotovo ne drži, a nikogar — razen enega! — ni bilo, ki bi bil na željo sindikalne podružnice pismeno predlagal, kar misli, da bi bilo prav...

Vabilu se je odzval samo inženir Niko Knežević, ki dela v izvozu prodajno-projektivnega biroja. Dne 26. oktobra je sindikalni podružnici poslal svoje »predloge za izboljšanje dela v našem podjetju,« ki so razdeljeni kar na štiri poglavja (PPB, Plansko-tehnološka operativna, Proizvodnja in

Splošne opombe). O njegovih predlogih bomo še pisali v našem časopisu. Za sedaj naj samo omenimo, da je inž. Niko Knežević ne le izjema med 3600 sodelavci, ker se je vabilu sindikalne podružnice odzval, temveč tudi po tem, da namesto nerganja in kritike podaja konkretne predloge prav za področje, kjer dela in ga pozna.

Tako se v prvem poglavju zavzema za »boljšo konkurenčnost naših ponudb, posebno ponudb za tujino« s predlogi za »poseben režim pri izvoznih poslih« (podrobnejše ponudbe za zunanji trg, skladnost s tenderskimi zahtevki in alternativnih ponudb, prioriteta ponudb za izvoz, analiza o vsaki ponudbi s primerjavami kalkulacij itd.), ustanovitev razvojnega oddelka pri PPB, ureditev skladišča zalog prodaje, seznam obstoječih zalog materiala za potrebe projektivne zaradi alternativnih ponudb z razpoložljivim gradivom, korekturo pravilnika za izdelavo tehnične dokumentacije, izdelavo pravilnika za nagrajeva-

nje režijskih delavcev, boljšo koordinacijo dela med PPB, GRS in MB, prepoved zunanjskega dela vodilnim in strokovnim osebam i. dr.

Za boljše delo plansko-tehnološke operative predlaga reorganizacijo z ustanovitvijo osrednjega terminsko-planske biroja in biroja za tehnologijo in norme, podrejenih neposredno tehničnemu oziroma glavnemu direktorju; zavzema se za »realne in trajnejše normative za izdelavo posameznih proizvodov«, za fazne planske roke in sankcije zaradi zamud itd.

Glede proizvodnje predlaga ugotovitev »ozkih grl« v posameznih PE z analizo njih vzrokov, poglobljeno obravnavanje delovne sile, izdelavo »pravilnika o izmečku« (predvsem za livarje), zmanjšanje konstrukcijskih ur in stroškov s standardizacijo elementov i. dr.

Na splošno pa predlaga večjo ažurnost administracije in kurirske službe, ki je sedaj pod jugoslovanskim povprečjem, utrditve delovne discipline (z ukinitvijo trafike in prodaje časopisov), boljšo izrabo »praznih hodov« v proizvodnji in poslovanju, spremembo dosedanjega odnosa do dela pri vseh sodelavcih brez razlike, strogo ukrepanje v primeru kršitev delovne discipline in podobno.

Zares vse polno konkretnih in konstruktivnih predlogov, ki so vredni razmišljanja in upoštevanja. Posnemajte!

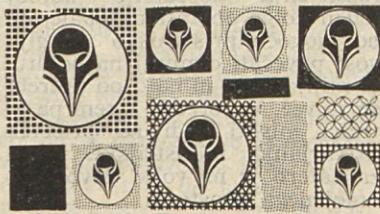
T. Žerjav

NOVI SEKRETAR TK ZKS

Poročali smo že, da je sedanji sekretar TK ZKS Litostroja inž. Franc Pentek začasno prevzel funkcijo v. d. tehničnega direktorja našega podjetja. Na njegovo mesto v TK ZKS je bil izvoljen kot sekretar MILAN VIDMAR, ki je doslej opravljal funkcijo tehničnega sekretarja poslovnotehničnega sodelovanja med podjetji MM—STT—TZL.

Tov. Vidmarju želimo čim več uspeha pri njegovem delu! Dosedanjemu sekretarju TK ZKS inž. Pentku so družbeno politične organizacije v podjetju izrekle pismo zahvalo.

Koprsko pristanišče

Ni dvoma, da ni nobeno jugoslovansko — in po vsej verjetnosti tudi ne tuje — pomorsko pristanišče nastajalo v tako težavnih razmerah, kakor je nastajalo in še nastaja koprsko. Medtem ko smo vsa leta gradili druga pristanišča pretežno z dotacijami brez obveznosti vračanja, smo gradili slovensko izključno le z lokalnimi sredstvi, krediti in lastnimi investicijskimi skladi podjetja »Luka Koper«. To nam potrjuje naslednji podatki: iz zveznega investicijskega sklada je bilo dobljenih v obliki kredita 7%, iz republiškega investicijskega sklada 20,3 odstotka, iz lokalnih kreditov 14,3 odstotka, iz združenih sredstev gospodarskih organizacij 1,3 odstotka, a iz lastnih investicijskih sredstev kar 56,4 odstotka. Tako lahko rečemo, da je zraslo koprsko pristanišče dejansko »samo iz sebe«, kar je nedvomno posebnost v naši dosednji investicijski politiki v takih primerih in obsegi.

Mimo vsega navedenega so bili dani pristanišču krediti pod zelo težkimi pogoji. Tako je na primer dobilo kredit za izgradnjo operativne obale na rok 30 let, kredit za izgradnjo skladišč na rok 5 in celo le na eno leto, za dobavo mehanizacije pa samo na — 3 mesece. Tako je podjetje ves čas težko obremenjeno z anuitetami, ki so znašale lani že 445 milijonov dinarjev, kar onemogoča namerjanje novih kreditov, s tem pa tudi izboljšanje mehanizacije, ki še zdaleč ni zadovoljiva, zlasti pa

rega pride spet 10 odstotkov na južno sadje.

Slovenska izvozna in uvozna podjetja so bila že od začetka zainteresirana na prometu skozi koprsko pristanišče, vendar pa je naš promet mogel v največji meri do pristanišča ali iz pristanišča samo po železnici. Prevažanje s tovornjaki je za težko delo deloma nemogoče, deloma predrago. Prav tako ne more zaradi tega priti v poštev kombiniran transport s tovornjaki med Kopro in Kozino in dalje po železnici. Če že zaradi drugega ne, pa vsaj zaradi večkratnega pretovarjanja. Največji interes na prometu čez Koper bi imela naša težka industrija, v prvi vrsti železarska in strojna, pri čemer ne bi šlo samo za izvoz finalnih izdelkov, marveč tudi, in to morda še prej, za uvoz surovin: železa, jekla, rud, koksa, premoga, industrijskih olj itd.

Vse to bo mogoče šele po dograditvi železnice, katero pa gradimo prav tako v nemogočih razmerah, kakor smo doslej gradili pristanišče. Medtem ko smo gradili v naši državi doslej in gradimo še zdaj vse nove železnice z zveznimi sredstvi, je prepuščena gradnja koprskemu podjetju »Luka Koper«. To je bil vzrok, da smo morali na gradnjo čakati vrsto let; ko so bile razmere ugodnejše in investicije nižje, ni šlo, ko pa smo jo le pričeli ustvarjati, so se razmere poslabšale. Prišlo so omejitve investicij in nazadnje nas je prav sredi gradnje prizadela še naša nova gospodarska reforma. Tako se tudi že pričeta dela na spodnjem stroju, predoru in mostovih prekinjajo ali le po polže nadaljujejo, pač po trenutno razpoložljivih kreditnih sredstvih.

Koprsko pristanišče je doseglo lani že mejo skrajne zmogljivosti v sedanji strukturi, letos pa jo bo že preseglo, saj je prisiljeno nove ponudbe celo odklanjati, in to tudi tranzitne, ki prinašajo konvertibilne valute. Tudi skrajno izkoriščanje sedanje operativne obale, ki skoraj za trikrat presega normalno izkoriščanje tujih in domačih operativnih obal, in nepojmljivo obteževanje ceste Koper—Kozina s tovrnim prometom, ne more nuditi pogojev za povečanje pristaniškega prometa. Vsako povečanje bi šlo celo na škodo podjetja in bi onemogočalo rentabilnost. Zaradi tega skrajnega izkoriščanja operativne obale ne bi niti po dograditvi železnice mogli bistveno povečati pristaniškega prometa, če ne bi istočasno povečali operativne obale in mehanizacije. Železnica more prinesiti samo pocenitev in večjo rentabilnost pristanišča, obenem pa še spremembo strukture tovora v korist slovenske težke industrije.

Vse to narekuje potrebo, da se vse slovensko gospodarstvo, v prvi vrsti pa težka industrija, z vso svojo zmogljivostjo angažira pri zagotovitvi sredstev za hitro dograditev koprskе železnice, o kateri smo v začetku leta upali vsaj to, kar se zdaj ne bo uresničilo, da bo namreč dograjen spodnji ustroj. Vsak mesec zavlačevanja povzroča vsej Sloveniji nepopravljivo škodo. Istočasno pa je treba poskrbeti tudi za pričetek razširjenja dosedanje komaj 550 m dolge operativne obale, da bo mogoče pristaniško zmogljivost povečati čimprej na poljubni milijon ton in nato po potrebi še za več. Vzporedno s tem pa je treba misliti tudi na pričetek ustvarjanja industrijske cone, za katero je na voljo dovolj neomejenega prostora.

Rudo Goljak

Če ne veš - LAHKO ZVEŠ!

B. S. vprašuje, kaj pomeni začasni sklep o delovnih razmerjih, ki ga je julija letos dobil v roke.

Odgovor: Že pri prvi objavi tega našega koticčka smo opozorili, da so letos uveljavljeni številni zakoni, s katerimi so predstavniki telesa federacije in republike opravila uskladitev z zvezno oziroma republiško ustavo. Zaradi tega so nekatera določila našega statuta, ki so ustrezala prejšnjim zakonom, prišla v delno nasprotje z novimi zakonodajnimi akti. Ker pa je kaj takega povsem naravno, saj nismo mogli točno predvideti, kako bo ustava vplivala na posamezne zakone, je sedaj zakonodajalec določil, da se te stvari lahko uredijo znotraj posamezne delovne skupnosti z začasnimi sklepi njenega najvišjega organa upravljanja. Vendar to velja samo znotraj roka za uskladitev in prilagoditev statuta in drugih splošnih aktov, kakor je določeno z zakonom. Za ureditev delovnih razmerij je ta rok predviden do 8. aprila prihodnjega leta, kar je najdaljši rok, ker so za druge prilagoditve določeni krajši ali nekako podobni roki.

Tako smo torej dobili naš začasni sklep, ki ga je sprejel delavski svet na svoji 2. redni seji z dne 13. 7. 1965. Posebnost tega začasnega sklepa je, da se ni omejil le na ureditev delovnih razmerij v ožjem pomenu, temveč je DS odločil, kako bomo sedaj izvajali statut in druge splošne akte nasploš.

Potemtakem moramo zmeraj, ko uporabljamo statut ali katerikoli splošni akt, najprej pregledati začasni sklep in šele po nje-

govih pravilih razlage izvajati zadevni splošni akt. Glede na ureditev delovnih razmerij pa najdemo v začasnem sklepu številna nova določila, ki nam naravnost povedo, kaj je sedaj odločilno in kakšni so postopki zlasti pri stopanju na delo, pri prenehanju dela, letnih dopustih, kršitvah delovne dolžnosti, materialni odgovornosti in podobno.

Zaradi tega je začasni sklep precej obširen, a je objavljen z navedbo vsebine, da se olajša njegova uporaba. V uvodu so tudi navedeni zakoni, ki so bili prvenstveno upoštevani pri sprejetju takega začasnega sklepa.

Splošna pravila razlage najdete v temeljnih določbah (točke 1—17). Posebne določbe o ureditvi delovnih razmerij so v naslednjih štirih poglavjih (točke 18—90). Civilnopravna razmerja glede na začasno in občasno delo pa so urejena v zadnjem poglavju (točke 91—94).

Začasni sklep sam po sebi ni splošen akt, kot so statut in pravilniki. Zato tudi ni sprejet na enak način in ga DS lahko spremeni ali dopolni z novimi začasnimi sklepi. Vendar ima moč splošnega akta in je nedopustno, da kdorkoli odloči ali ukrepa v določenem primeru mimo tega začasnega sklepa. Se pravi, da smemo reševati posamične primere v njegovih okvirih in ne kakorkoli. Ko pa spoznamo, da sedanji začasni sklep ne ustreza več ali da je ne popoln, tedaj je treba najprej predlagati sprejetje novega začasnega sklepa in šele nato ukrepati za določen primer.

Omenimo naj še, da začasni sklep ni uredil vseh stvari s pod-

ročja delovnih razmerij. Zato ne najdete v njem določil o delitvi osebnih dohodkov, a v nekaterih drugih primerih ne morete mimo splošnega akta, ki s tem začasnim sklepom ni odpravljen, temveč je samo uskladen z zakonom.

Zato morate razumeti, da v začasnem sklepu ne najdete odgovora za vse možne primere, kot da ne bi več bilo pravilnika o delovnih razmerjih ali organizacijskih predpisov o štetju delovnih dni med dopustom vprico dela proste sobote in podobno.

Vendar tistih stvari, ki jih temeljni zakon o delovnih razmerjih ne pozna več in niso niti v začasnem sklepu, ni mogoče izvajati po dosedanjih splošnih aktih. Tedaj velja pravilo, da kaj takega tudi mi nimamo več (tako, na primer, ni več alikvotnega dela dopusta konec leta, prenosa dopusta na drugo leto in podobno).

A. V. vprašuje, kako je s pravicami delavca med odsotnostjo z dela brez nadomestila zaradi osebnih opravkov.

Odgovor: To je sedaj urejeno s 54. točko začasnega sklepa DSP. Povzet je 74. člen temeljnega zakona o delovnih razmerjih in je določeno, da med tako odsotnostjo delavčeve pravice in dolžnosti po delu oziroma iz dela v delovni organizaciji mirujejo. Mirovanje pravic in dolžnosti nastopi z dnem, s katerim se začne odsotnost z dela. Vendar se glede zavarovalne dobe po 131. členu temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju takšna odsotnost všteva do 30 dni v posameznem koledarskem letu (TZPZ govori še vedno o neplačanem izrednem dopustu, a je to pravno enako odsotnosti z dela brez nadomestila po 74. členu TZDR). Nadalje naj opozorimo na posebnost 67. člena TZDR, ki je povzeta v 49. točki začasnega sklepa in pomeni, da se odsotnost z dela brez nadomestila do 30 dni v posameznem koledarskem letu ne odbija od letnega dopusta, medtem ko se daljša odsotnost odšteva, če se po temeljnem zakonu o pokojninskem zavarovanju ne šteje za delovno dobo (TZPZ pravi sedaj: zavarovalna doba). Vendar po našem mnenju ne smemo izenačevati odsotnosti z dela po 67. členu TZDR s primeri, ko delavec začasno neha delati po 125. ali 126. členu istega zakona, kolikor ne gre za odsotnost, ki se všteva v zavarovalno dobo (sicer pa bomo o teh dveh primerih pisali drugič).

K. M. vprašuje, ali še vedno obstaja denarna disciplinska kazen in kdo jo sme izreči.

Odgovor: Denarne kazni ali globe zaradi kršitve delovne dolžnosti ni več. Temeljni zakon o delovnih razmerjih (87. člen) določa kot ukrepe zoper kršitev delovne dolžnosti le: opomin, javen opomin, zadnji javen opomin in izključitev iz delovne skupnosti. Enako je določeno tudi v 58. točki začasnega sklepa DS. Če bi torej kdorkoli izrekel denarno kazen ali globo, bi bila njegova odločba nična. S tem seveda niso izključeni primeri povračila materialne škode (93. člen zakona ali 72. točka začasnega sklepa) oziroma odtegnitve osebnega dohodka zaradi neopravičenega izostanka z dela ali zamude in podobno.

Slehnerni ukrep zoper kršivca delovne dolžnosti smejo sedaj izreči le kolektivni organi in ne več pooblaščen posamezniki (85. člen zakona in 13. točka v zvezi s 64. točko začasnega sklepa). Posameznik je pooblaščen samo za začetek postopka (85. člen zakona v zvezi s 13. in 62. točko začasnega sklepa).

Nadalje omenjamo, da vsemu temu ne rečemo več: disciplinski postopek, disciplinska kazen in podobno. Sedaj dosledno uporabljamo izraze po zakonu, kot so: kršitev delovne dolžnosti, ukrepi zoper kršitev delovne dolžnosti in podobno.

Zanima vas ...

PRISLI V MESECU OKTOBRU 1965

Jelka Zabukovec, Viktor Hrovat, Branko Mitev, Jožef Jazbec, Vojko Črne, Andrej Bala, Tomislav Rjavec, Andrej Kralj, Jernej Založnik, Bernard Dolenc, Peter Zitnik, Peter Močnik, Stefan Zver, Stefan Potočnik, Jože Jamnik, Stanislav Smit, Nikolaj Kuret, Vojko Jerin, Stefan Tratnjak, Franc Žibert, Janez Kavčič, Andrej Jelenc, Andrej Rožič, Viljem Padežnik, Peter Dujmovič, Ferdinand Mogu, Jože Koželj, Štefan Brajak.

ODŠLI V MESECU OKTOBRU 1965

Vincenc Čizman, Jože Juretič, Ana Zorko, Janez Rajgel, Vetib Radomič, Dže Dudakovič, Josip Hrovat, Franc Pugelj, Anton Longger, Franc Legan, Vinko Hafner, Jože Pugelj, Anton Župančič, Jože Šegota, Jože Hrastovec, Jože Hrana, Jože Struna, Ludvik Ferkol, Janez Pucelj, Anton Blatnik, Mitad Kanadčki, Franc Novak, Janez Barkovič, Janez Grum, Anton Lavrič, Ciril Gostič, Valentin Kejžar, Anton Novak, Ivanuša, Albin Birska, Ladislav Lesar, Anton Župančič, Anton Klemencič, Janez Ilnikar, Martin Tegelj, Franc Kogej, Leopold Ferlež, Adolf Radmilič, Anton Korošec, Pavel Pečelnik, Oskar Dolenc, Ljubo Brankov, Stanislav Knez, Adbe Sušterič, Stanislav Papež, Franc Krajnik, Stane Mulčnik, Jože Kavaš, Armando Blažina, Anton Župančič, Katarina Radikovič.

UMRL JE CIRIL TOMINEC

Dne 22. oktobra 1965 je v starosti 68 let nenadoma umrl tovariš Ciril Tominec, mornariški polkovnik v pokoju. Kot upokojenec je bil zaposlen v izobraževalnem centru Litostroja, na delovnem mestu materialnega knjigovodje in blagajnika.

Pokojnik je bil izredno plemenit človek, pri delu pa nadvse natančen, vesten in marljiv. Zaradi vseh teh lastnosti je bil v ko-

lektivu izobraževalnega centra zelo priljubljen ter je njegova nenadna smrt vse člane kolektiva močno prizadela.

Teh nekaj vrstic, ki jih v spomin pokojnemu tovarišu Tomincu posvečamo, naj bo skromna zahvala za njegovo vestno delo.

ZAHVALA

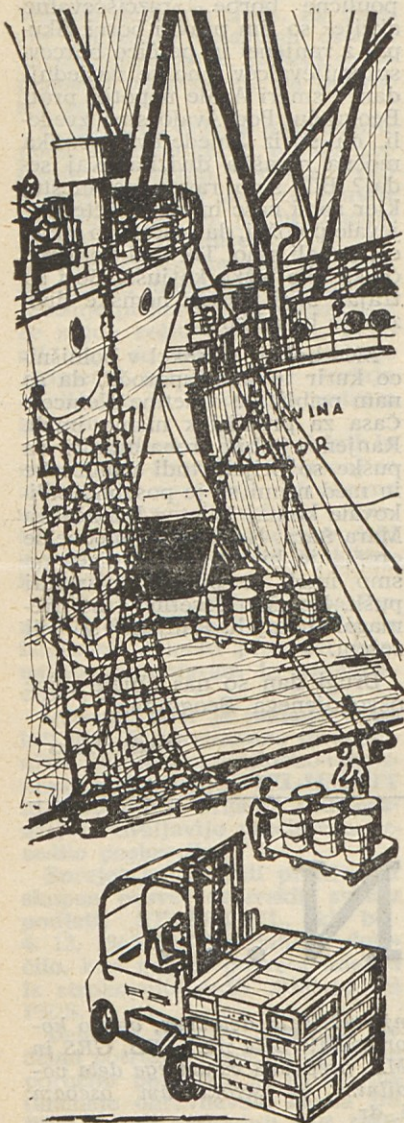
Ob boleči in težki izgubi mojega dragega in predobrega moža Vinka čutim potrebo, čeprav ne najdem primernih besed, da se vsemu kolektivu »Litostroja«, posebno pa še njegovim ožjim sodelavcem, ki so mu ves čas njegovega trpljenja izkazovali toliko tople nežnosti in prisrčnega tovarštva, najtopleje zahvalim.

Topla zahvala naj velja sodelavcem — godbenikom za žalostinke, tov. inž. Antonu Koviču za tople poslovilne besede in vsem, ki so ga v tako lepem številu pospremili na mnogo prerani zadnji poti, mu poklonili toliko lepih spominov in cvetja.

Težko je z besedami izraziti hvaležnost za vso pomoč, skrb in pozornost, ki mi jo je kolektiv naklonil v tem najtežjem času in mi s tem lajšal bol ob nenadomestljivi izgubi.

Kolektivu vse moje spoštovanje in globoka hvaležnost!

Silva Hafnerjeva

še nadaljnje izgrajevanje operativne obale.

Drugo težko breme, ki teži podjetje »Luka Koper«, je še vedno potreba po prevažanju blaga do pristanišča in iz pristanišča s tovornjaki in relaciji Koper—Kozina, odnosno Kozina—Koper, ker mora podjetje samo participirati pri kritju prevoznih stroškov. Naravnost čudež je spričo vsega tega, da pristanišče ni le obstalo, marveč je od leta do leta celo večalo promet. Lani je ta dosegel že 700.000 ton in jih bo letos verjetno še več. Mimo tega je koprsko pristanišče zdaj po obsegu prometa generalnega tovora med jugoslovanskimi pristanišči na drugem mestu, po realizaciji na tretjem in po skupnem fizičnem obsegu prometa na četrtem ter razpolaga s 550 metri operativne obale, 33.000 kvadratnimi metri pokritih skladišč, 600 kubičnimi metri plinskih celic in rezervoarji za 8.000 ton olja.

Izredno zanimiva je dalje struktura prometa po udeležbi dežel. S celimi 60 odstotki je udeležena republika Srbija, s 36 Slovenija in le z okoli 4 odstotki vse druge naše republike. Drugo, kar ostane, je tranzit. Pomembno je dalje pripomniti, da obsega kar 70 odstotkov generalni tovor, od kate-

varnost(ne) varnost-varnost

Več poškodb - manjša plača

V naši tovarni zbuja vedno večje skrbi podatki o nezgodah. Oglejmo si jih pobliže! V metalurških obratih je bilo v prvih 6 mesecih letos povprečno zaposlenih 870 oseb, od katerih je bilo poškodovanih pri delu 252 in so izgubili 2246 delovnih dni. Skupaj torej 418 oseb s 3388 izgubljenimi delovnimi dnevi. Skoraj vsak drugi delavec je bil zaradi poškodb odsoten z dela 8,1 dneva!

Na drugem mestu po številu zaposlenih so samostojni sektorji (spl. sektor, kadr. sektor, GRS, PPB, tehnična služba: mat. biro, TKB, CTB) z 813 zaposlenimi. Pri njih je bilo zaradi obratnih poškodb 31 odsotnih s 487 izgubljenimi dnevi, zaradi poškodb zunaj obratov pa 53 oseb s 659 dnevi; skupaj 84 poškodovanih s 1156 izgubljenimi delovnimi dnevi. Vsak deseti je bil poškodovan in ni delal 13,7 dni!

Oskrbovalni obrati so zaposlovali 604 ljudi, izmed katerih se jih je 94 poškodovalo med delom in so izgubili 1031 delovnih dni, 73 pa doma ter niso delali 517 dni. Skupaj se je poškodovalo 167 ljudi, ki so ostali 1548 dni doma (t. j. vsak 4, ki je bil 9 dni doma). V HS je bilo zaposlenih 406 ljudi, od katerih je bilo 74 poškodovanih med delom in so ostali 675 dni doma; 50 pa se jih je poškodovalo doma in niso delali 437 dni, to se pravi 124 poškodovanih ni delalo 1112 dni, ali vsak tretji je bil 8 dni doma!

V DT je bilo pri 374 zaposlenih poškodovanih med delom 56 oseb, ki so ostale 526 dni doma; doma se je poškodovalo še 45 ljudi, ki zato niso delali 298 dni; skupaj je bila 101 poškodba z 284 izgubljenimi dnevi. Na 7 zaposlenih sta se poškodovala 2, ki sta bila odsotna vsak po 8 delovnih dni!

V SN je delalo 316 ljudi, od katerih je 57 bilo poškodovanih pri delu in so ostali 431 dni doma, 32 pa se jih je poškodovalo doma in zato niso delali 185 dni. Vsa enota je imela skupaj 89 poškodovanih, t. j. vsakega tretjega in je enota izgubila 616 delovnih dni ali 7 dni na poškodbo!

Najmanj je bilo zaposlenih v PK (280), kjer je bilo 49 poškodb pri delu s 397 izgubljenimi delovnimi dnevi in 49 poškodb doma s 357 izgubljenimi dnevi; skupaj 98 poškodovanih s 754 izgubljenimi delovnimi dnevi.

Vsej tovarni je bilo v prvih 6 mesecih letos pri 3663 zaposlenih 613 ljudi poškodovanih pri delu in so ostali 5803 dni doma, 468 pa se jih je poškodovalo doma in zato niso delali 3595 dni. Poškodbe je pretrpelo torej 1081 ljudi, ki niso delali 9398 dni

ali vsak tretji Litostrojan je zaradi poškodbe ostal 9 dni (1 1/2 tedna) doma! Opozarjam, da so s številkami podani samo delovni dnevi, koledarskih bi bilo še približno 1570 več!

Sedaj pa, dragi sodelavci, vzemite v roke svinčnik in izračunajte, koliko ste imeli zaradi tega izgube. Ne pozabite, da ima vsak dan 7 delovnih ur, t. j. skupaj 65786 ur! Za vse ure je vsak poškodovanec dobival nadomestilo osebnega dohodka; razen tega pa je namesto njega moral delo opraviti nekdo drug, kar je skoraj isto kot dvakrat plačano delo. Socialno zavarovanje je povrnilo osebnemu dohodku samo nekaterim, ki so bili v bolniškem stanju več kot 1 mesec (teh ni bilo v vseh 6 mesecih niti 20!). **Ves ta denar je torej šel iz osebnega dohodka.** Za kar je tovarna izplačala »bolniške« in tistega, ki je moral delati namesto poškodovanega, za toliko je bil znižan vaš osebni dohodek, toliko ste torej prejeli manj plače! Ti računajte se seveda še povečajo, če upoštevamo bilanco poškodb v devetih mesecih letošnjega leta, ki nam dajejo tole sliko: na 3742 zaposlenih delavcev je prišlo 676 poškodb z 8411 bolniškimi dnevi. (Lani v istem času jih je bilo pri 3694 zaposlenih 632 z 8312 bolniškimi dnevi). Največji porast nezgod (37) je bil v MO, edino večje zmanjšanje (za 19) pa je bilo v DT.

In ko boste izračunali vse posledice teh nezgod za vaš žep, pomislite še, kako bi se dalo zmanjšati število poškodb, ki je ogromno, predvsem v MO, in nam sporočite vaše predloge, zamisli, načrte. S tem boste koristili le sebi in vašim denarnim. **Manj nesreč — večja plača, več nesreč — manjša plača!**

Za primerjavo naj povemo še to, da smo imeli letos od januarja do konca marca prav toliko poškodb in izgubljenih delovnih dni pri 3600 zaposlenih kot Železarna Jesenice pri 7000 zaposlenih!

TARAS

Zavarovanje proti silikozi

Napisal sem že, da povzroča silikoza daljša izpostavljenost prahu, ki vsebuje kremen. Vendar nas to ne sme prestrašiti. Še enkrat si pogledimo pogoje za nastanek silikoze:

1. kremenov prah mora biti v ozračju, kjer delamo;
2. število prašnih delcev mora prekoračiti dopustne meje po JUS standardih, t. j. največ 1750 prašnih delcev na 1 kubični cm zraka, če je 5% kremen, ali strokovno povedano prostega silicijevega dioksida, največ 700 delcev na kub. cm zraka, če je 5–50% prostega silicijevega dioksida, in največ 175 delcev, če je več kot 50% prostega silicijevega dioksida;
3. delci morajo biti manjši od 5 mikronov;
4. človek mora biti v takem ozračju daljšo dobo (10–30 let).

Obolenje samo ni smrtno varno, niti ne skrajša človekovega življenja, zmanjša pa kasneje delazmožnost.

Zadnjič sem dejal, da si bomo ogledali način zavarovanja proti silikozi: Zaščita je možna na 2 načina: kot tehnična ali osebna zaščita.

Tehnična zaščita obsega vrsto ukrepov v tehnološkem procesu. Najbolje bi bilo izključiti iz procesa pesek. Vendar to ni vedno mogoče. Zato moramo kremenov prah zajeti na mestu nastanka in ga odnesti na mesto, kjer ni možno, da bi ga človek vdihaval (n. pr. namesto izpihavanja form, jih izsesavamo, praznjenje okvirov na stresalnih rešetkah, nad katere montiramo sesalne naprave, čiščenje ulitkov pod sesalnimi napravami itd.). Če ga ne moremo zajeti na kraju nastanka, lahko določene procese ali faze procesa hermetiziramo, to se pravi: proces se razvija v zaprtem prostoru, kamor delavec nima dostopa in kamor vstopi še le takrat, ko je po končanem procesu delovišče očiščeno vsakega prahu. Drug način je avtomatizacija določenih faz, ali kombinacije avtomatizacije in hermetizacije. Prav tako je mogoče nekatera dela opravljati na ločenih mestih, ki niso v območju livnih dvoran, n. pr. sušenje peska, priprava peska. Vendar s tem otežujemo transport. Vsi pozabljamo, da je izvor zapršenosti tudi celotna talna povr-

šina livarn in čistilnic, ker se pri hoji in talnem transportu dviga prah. Zato bi morali te površine vlažiti, seveda če v bližini niso vroča delovišča, zaradi katerih bi se vlažen pesek hitro posušil. Načinov boja proti zapršenosti je nešteto in še vedno iščejo novih, kajti vsaka tovarna ima svoje specifične pogoje in ni mogoče kar šablonsko izvajati vsakršnih ukrepov.

Največ grešimo takrat, ko pripravljam nove načrte za obrate in malo prestudiramo program dela, tehnološke procese, ki bodo potekali v teh obratih, in iz teh procesov izhajajoče škodljivosti, pa četudi so samo potencialne. Mnogo ceneje je pri načrtovanju predvideti vse ukrepe, ki zaščitijo delovnega človeka, kakor pa popravljati dokončan obrat, kupovati osebna zaščitna sredstva ter plačevati nadzor nad zdravstvenim stanjem delovnega človeka.

Kadar pa ni mogoče s tehnično zaščito obvarovati delavca, pridejo v poštev osebna zaščitna sredstva, katerih naloga je v bistvu zaščita pred škodljivostmi, ki se pojavijo zaradi višje sile (n. pr. če pri avtomatiziranem procesu avtomatizacija odpove in mora delavec s svojimi rokami, a zavarovan z osebnimi zaščitnimi sredstvi, opravljati delo strojev). Osebna zaščitna sredstva, ki jih uporabljamo proti silikozi, pa pri nas še ne ustrezajo vsem zahtevam. Ali dobro zaščitijo in so težka in neprikladna, ali pa so prikladna, lahka, na pogled primerna, a v tem primeru ne služijo svojim namenom in prepuščajo mikronske delce prahu. Vendar nas te pomanjkljivosti ne bi smele odvrti od njihove uporabe, kajti če jih ne bomo uporabljali, smo se ve sami krivi, če se pokažejo slabe posledice.

Dolžnost nas vseh je, da aktivno sodelujemo v borbi proti silikozi. Samoupravni organi in sindikat, vsak na svojem področju, naj stalno skrbe, da bo delovni človek zavarovan in da bo zaščitna sredstva dosledno uporabljali.

dr. Tepina

NE POSEGAJ V NEVARNO OBMOČJE

Dne 28. 10. 1965 smo imeli v našem podjetju zopet težjo poškodbo.

Poškodovan se je tovariš Jože Drobnič, polkvalificirani strugar v proizvodni enoti »SN«.

Imenovani je tega dne delal na stružnici »Dougal« in imel dnevno nalogo, da obdeluje zobni del. Po približno enournem delu — delal je v popoldanskem izmen — je iz nepojasnjenega vzroka odprl pokrov pogonskih jermenov. Pri tem je z desno roko prišel v območje zgornje jermenice in štirih klinastih jermenov. Domnevamo, da je poškodovanec pred posegom v nevarno območje izklopil elektromotor, ni pa počakal, da se le-ta ustavi.

Posledica tega je bila, da so mu klinasti jermeni posneli kožo do zapestja in zlomili posamezne členke prstov. Poškodovanca so takoj odpeljali v Obratno ambulanto in nato v bolnišnico.

Delavec je bil z delom seznanjen, saj v glavnem opravlja samo tako delo. Opravil je tečaj za polkvalificiranega strugarja. Pri tem pa je bil seznanjen tudi s predpisi o varnosti pri delu, ki prepovedujejo delavcu, da sam popravlja stroje.

Pri nas imamo posebno službo, ki skrbi za popravilo strojev; zato ni bilo vzroka, da bi ga sam popravljali.

Poškodovanec je bil premalo previden pri svojem delu, ker je posegal v območje nevarnosti, še preden se je elektromotor ustavil. Če pa se mu je stroj pokvaril, ga ne bi smel sam popravljati, temveč bi moral poklicati za to določeno dežurno službo.

Torej si velja zapomniti, da je treba upoštevati tudi predpise o varnosti pri delu!

—st—

Obratovodja livarne sive litine Jakob Pogačar se je poslovil od nas... V Litostroju je bil od 6. 9. 1947 in je ves čas z znanjem in vestno opravljal funkcijo obratovodje. Vzgojil je lepo število strokovnjakov

po tovarni in komuni

O DELU OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA

Na IX. rednem občnem zboru Občinskega sindikalnega sveta so obširno razpravljali o dosedanjem delu.

Iz organizacijskega poročila je razvidno, da je svet v svoji dvoletni mandatni dobi razpravljal in sprejemal zaključke, priporočila in sklepe o najpomembnejših vprašanjih gospodarskega in političnega dogajanja v naših delovnih organizacijah in sindikalnih podružnicah. Posebej je razpravljalo o problematiki prehoda na 42-urni delovni teden; organizirano je bilo sistematično delo pri izdelavi statuta delovnih organizacij, govorili so o uspehih in neuspehih delovnih organizacij pri zpolnjevanju plana, posebno pozornost pa so posvetili izvajanju kadrovske politike v delovnih organizacijah.

Tudi predsedstvo je opravilo precej zahtevne naloge. Razen rednega dela je obravnavalo poročila in delo stalnih in začasnih komisij, ki so obravnavale med drugim: nadaljnje izpopolnjevanje delitve osebnega dohodka v delovnih organizacijah, probleme sezonskih delavcev, notranje medsebojne odnose v delovnih organizacijah, probleme uvajanja 42-urnega delovnega tedna, razprave o novih zakonih s področja delovnega in gospodarskega prava, naloge sindikata v zvezi z novimi gospodarskimi ukrepi, izvedba volitev v organe družbeno-političnih skupnosti in volitev v organe samoupravljanja v del. organizacijah, športna tekmovalna, prirejanje strokovnih seminarjev itd.

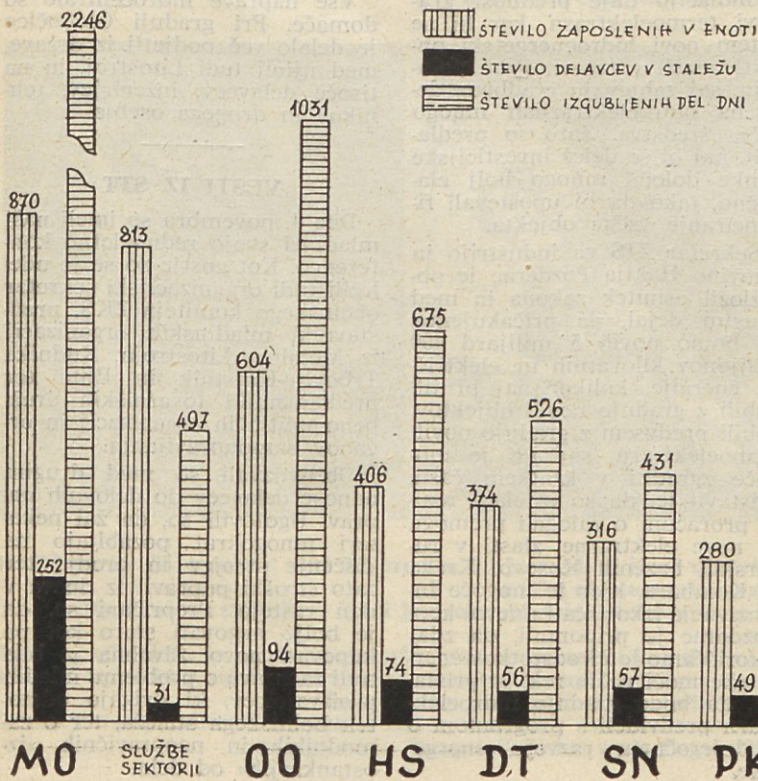
V okviru ObSS delujejo tudi trije sindikalni strokovni odbori. Strokovni odbor sindikata delav-

cev industrije in rudarstva je obravnaval vlogo organov samoupravljanja v delovnih organizacijah in njihovo izvolitev po novih predpisih; razpravljal je o delitvi osebnega dohodka, o aktivnosti sindikalnih podružnic, o varnosti in izvajanju gospodarske reforme in vzdrževal najtesnejšo povezavo z republiškim strokovnim odborom. Tudi strokovni odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti je moral razpravljati o važnih vprašanjih tega delovnega področja.

RAZGLEDI PO OBČINI

Ze dalj časa nismo ničesar omenili o razvoju naše občine. Če si ogledamo ves dosednji že izpolnjeni gradbeni program Zavoda za stanovanjsko izgradnjo, lahko ugotovimo, da uspešno rešuje svoje naloge. Stanovanjski bloki in stolpnice so že povsem spremenili zunanjo podobo občine. Z ureditvijo okolice okrog občinske zgradbe, kina in hotela je nastal tu že pravi mestni vrvež. Kljub temu pa so tudi tam še vrzeli in nedostatki, ki jih ne moremo prezreti, in to: nemo-goče križišče ob Djakovičevi cesti na Šišensko cesto, negospodarska izraba zemljišča za gradnjo nove pošte, nevaren (in nepotreben) zavoj ob priključku Obirske ulice na Celovško cesto, nepravilni zaključek gradnje nove zbiralne ceste z gradnjo garaž, neurejenost cest ob Gospodinjki ulici, nemogoče stanje ceste od Litostroja do Ježice, premajhna skrb za ceste v korotanskem naselju itd.

Z veseljem pa lahko ugotovimo, da je nazadnje le prenehala klubovati podiranju hiša, ki je dolgo let stala do sredine Djakovičeve ceste pred vhodom Litostroja.

Ali je obveščanje res problem?

»Delo« je 27. oktobra t. l. objavilo na 3. strani »pogovor za okroglo mizo« o javnosti dela in obveščanju javnosti. Nas je ta pogovor še posebej zanimal, ker so se nekateri sodelujoči dotaknili tudi informativnih služb v podjetjih in tovarniških glasilih. Presenetilo nas je, da sta se tako glede prvih kot drugih kresali v tem pogovoru dve nekako nasprotujoči si mnenji, kakor da gre za posebno aktualen problem, ki bi ga bilo treba še razčistiti.

Tako je Mitja Švab (po povzetku v »Delu«) zastopal tole stališče:

»V današnji razpravi je bilo tudi omenjeno, naj bi podjetja imela posebne informativne službe, ki naj bi se ukvarjale s tem, kaj in kako naj se poroča. V sistemu samoupravljanja, kjer ima vsak samoupravljač pravico povedati svoje mnenje o delovni organizaciji, v kateri dela, se mi zdi odveč pridržati to pravico posebni službi in samo za to plačanim ljudem. To je problem celo pri tovarniških glasilih. Tega problema institucionalno še nismo rešili.«

Nasprotno — ali vsaj drugačno — stališče pa povzemamo iz izjav nekaterih drugih diskutantov. Tako je Marko Selan dejal: »Očitek tovarniškemu glasilu gotovo drži. Zlo pa ni v tem, da je njegov urednik na plačnem seznamu. Prav zato bi morala biti v podjetju razvita samostojna informativna dejavnost, da bi prišla do večje veljave vsestranska komunikativnost v podjetjih, da ne bi bila to le ena smer, en kanal. Ta informator v podjetju bi moral biti tudi tisti, ki raziskuje javno mnenje samoupravljalcev v podjetju, ki takšno polemiko v podjetju objavlja v tovarniškem glasilu. In to zato, da bi polemika, ki se včasih razvija v odnosih, dobila širšo publiko, ki bi se ob tem lažje opredeljevala. V tem je smisel internega tovarniškega glasila.« Selan se je problema lotil tudi z druge strani, ki gre za odnose podjetja do širše javnosti: »Zdi se mi malo absurdno, da bi šli v podjetje in tam povprašali delavce, kaj mislijo o različnih zadevah, potem pa to objavili za širšo javnost. Bistveno je, da se v kolektivu na demokratičen in samoupravljalški način izkristalizira na podlagi razlogov za in proti dokončno stališče, da se ti razlogi temeljito pretehtajo, ko pa je stališče sprejeto, je ali bi vsaj moralo biti za kolektiv najustrežnejše. In to naj bi šlo v javnost.«

V zvezi s poslovnimi skrivnostmi, ki so se vse vplele v to diskusijo, pa je Selan dejal:

»Zmaga je treba videti vse posledice informacij. Na eni strani s stališča razvijanja samoupravljanja, ko so takšne informacije lahko zelo pozitivne, na drugi strani s stališča naših stikov s tujimi partnerji, ko lahko takšne

informacije močno škodijo. Takšna dilema je osnovna.«

Rino Simonetti je opomnil ob tem: »Novinar naj bo o vsem obveščen; spoštovati pa mora tisti del informacije, ki je resnično poslovna skrivnost... Protislovja, do katerih ponekod prihaja, so bolj posledica novinarske nestrpnosti, na drugi strani pa želje, da bi kakšno slabo stvar prikrili.«

Martin Košir je svoje mnenje o gornji dilemi tako povedal: »Pri obveščanju bi si vsekakor morali prizadevati — in to vsi — da bi bili v danih pogojih objektivni in da bi tudi objektivno pridobivali javno mnenje za določene rešitve.«

Tehtno je na koncu dejal Pavle Zrimšek, »da je treba načelo javnosti gledati skozi prizmo enakopravnih subjektov, enakih pravic in dolžnosti do tega načela... To terja globlje raziskovanje in teoretično proučevanje. Praktično je res pogosto sporno, kdo naj poroča, o čem naj poroča. Če se postavimo na stališče, da je razen novinarjev vrsta organov in nosilcev javnih funkcij dolžna obveščati javnost ter spoštovati javnost dela, potem — po drugi strani — pač ni mogoče odrekati pravice, da imajo ti isti nosilci tega načela, pravic in dolžnosti tudi pravico vplivati na vsebino poročanja o delu organov. V tem smislu tudi ni v nasprotju z načelom javnosti, če občinski organ, na primer, sam izda komunikate za javnost.«

Če je pri gornjem »pogovoru za okroglo mizo« razprava o javnosti dela izluščila poseben problem okoli pravic in dolžnosti obveščanja (in vse kaže, da se je pogovor razvijal pod tem vtisom), menimo, da so Selan, Simonetti, Košir in Zrimšek osvetlili problem obveščanja v samoupravljanju, ki ga je nakazal Mitja Švab, tudi z drugih strani; pri tem pa se je dozdevni problem razblinil in se je pred nami zasvetilo samo ne-

kaj preprostih in jasnih resnic, ki so najbližje ustavnemu določilu o javnosti dela, kakor tudi načelu o pravi in dolžnosti poročanja. Ne samo novinar v tovarniškem glasilu ali informator v informativni službi — naj sta plačana za svoje delo ali ne, tudi vsak drug novinar ali informator (plačan kjerkoli drugje) ima glede obveščanja enake pravice in dolžnosti kot vsak samoupravljač. Zato velja tudi zanj načelo o odgovornosti in dolžnosti objektivnega poročanja, na kar je z negativne strani umestno opozoril v gornji diskusiji Franc Sablič, ko je dejal: »Novinar se ne potruji zmeraj, da bi prodrl v bistvo problema ter slišal obe strani. Če se kaj takega ali podobnega večkrat primeri, ne bo nihče zaupal takšnemu novinarju in mu bodo zapirali vrata. Mislim, da je prav, če takšnim novinarjem zapiramo vrata, prav pa bi bilo, če bi jim zapirale vrata tudi redakcije.«

V tej — recimo ji, ostri — misli je po našem mnenju odgovor na vprašanje, ali je obveščanje (bodi v kolektivu ali širši javnosti) za kogar koli problem. Ustava in statuti podjetij to vprašanje jasno urejajo. Če je tu kak problem, je samo v tem: Ali lahko kdor koli razsipa z informacijami ali jih nabira, ne da bi se pri tem zavežal svoje odgovornosti nasproti prizadetemu kolektivu in nasproti družbi? Novinar, ki je po svoji službeni dolžnosti zbral kakršne koli informacije o čemer koli, po našem mnenju še ni upravičen, niti ne dolžan, da jih objavi, ne da bi jih prej z vseh strani preveril in jih šele potem formuliral, in sicer tako, kakor mu to narekuje njegova poklicna (plačana) in družbena (neplačana) odgovornost. V tem je tudi najgloblji — in tako pogosto skrit — odgovor, kaj je v konkretnem primeru poslovna skrivnost in kaj ni.

B. V.

Pred kratkim so nas obiskali mladinci »Jugoturbine« iz Karlovca in si ogledali našo tovarno

HE SENJ OBRATUJE

DELO je dne 3. novembra objavilo članek pod naslovom: »HE Senj začela poskusno obratovati.«

V hidroelektrarni Senj sta začela poskusno obratovati prva dva generatorja, ki sta dala že nekaj tisoč kilovatnih ur električne energije. Čez nekaj 10 dni bo začel obratovati še tretji generator. Sprva je bilo predvideno, da bodo generatorji začeli obratovati med 1. decembrom letošnjega in 1. februarjem prihodnjega leta.

Proizvodnja električne energije v hidroelektrarni Senj je zdaj omejena samo na izrabo akumulacije Gusič polje, kamor se zlivajo vode reke Gacke. Kmalu pa bodo v to akumulacijo preusmerili tudi vode reke Like. Omejenji liški ponikalnici bosta v letih s povprečno količino padavin zagotavljali proizvodnjo 1100 milijonov kilovatnih ur električne energije. Senjska hidroelektrarna se bo s to proizvodnjo

uvrstila med naše največje elektrarne.

Hidroelektrarna bo mogla obratovati s popolno zmogljivostjo šele prihodnje leto jeseni. Do takrat naj bi dogradili veliko pregrado Hrušico. Za pregrado bo nastalo jezero, v katerem bo 140 milijonov kubičnih metrov vode. Doslej so pri gradnji te pregrade končali približno polovico del.

Senjska hidroelektrarna sodi med najtežje tovrstne objekte, ki smo jih doslej zgradili pri nas, saj je bilo za uporabo voda Like in Gacke potrebno zgraditi kakih 40 km dovodnih rolov, in to večinoma skozi masiv Velebita. Tu so prebili tudi doslej največji dovodni rov pri nas, ki je dolg 13.400 m.

ELEKTRIKA IZ NOVE HIDROCENTRALE

V četrtek, 4. novembra je predsednik zveznega Izvršnega sveta Petar Stambolić slovesno izročil namenu hidrocentrale Globočico na Črnem Drimu pri Strugi. Ob tej priložnosti je imel daljši govor. Hidrocentrale Globočica ima moč 42 megavatov in bo dajala letno 260 milijonov kilovatnih ur električne energije. Za gradnjo in opremo so porabili 15 milijard in 600 milijonov dinarjev.

Največji objekt na hidrocentrali je nasuti jez, ki je visok 95 m; v njem je več kot milijon kubičnih metrov raznega materiala. Novo jezero Globočica bo akumuliralo 58 milijonov kubičnih metrov vode in je popolnoma spreminilo podobo tega kraja. Na dnu jezera je nekdanja vas Globočica, katere prebivalce — okoli 450 — so izselili v Strugo, kjer so jim postavili nove domove.

Vse naprave hidrocentrale so domače. Pri gradnji Globočice je delalo več podjetij iz države, med njimi tudi Litostroj, in na tisoče delavcev, inženirjev, tehnikov in drugega osebja.

VESTI IZ STT

Dne 4. novembra so imeli naši mladinci svojo redno letno konferenco. Kot gostje so se udeležili tudi organizacijski sekretar občinskega komiteja ZKS, predstavnik mladinskih organizacij iz Metalne, Litostroja, Rudnika Trbovlje-Hrastnik in Elita ter predstavniki tovarniških družbeno-političnih organizacij in organov samoupravljanja.

Obravnavali so med drugim odnose delavcev do delovnih naprav. Ugotovili so, da žal nekateri mnogokrat pozabljajo na čiščenje strojev in orodja ter zato stroški popravil iz dneva v dan rastejo. Prepričani so, da je boljše negovati staro kot pa kupovati novo. Živahna je bila tudi razprava o problemu mladih proizvajalcev, ki dvigajo odstotek bolniškega staleža, ter o zamudnikih in neopravičljivih »izostankih« od dela.

Financiranje elektroenergetskih objektov

Delo je dne 22. oktobra letos objavilo članek z naslovom »V petih letih 625 milijard za elektroenergetske objekte«. Člani odbora za industrijo, gradbeništvo in obrt gospodarskega zbora zvezne skupščine so 21. 10. v glavnem odobrili osnutek zakonov o graditvi in financiranju energetskih objektov od leta 1966 do 1970. Po osnutku zakona naj bi v graditev novih energetskih objektov v prihodnjih štirih letih investirali kakih 625 milijard dinarjev. V tej skupni vsoti bi znašal delež Jugoslovanske investicijske banke 120 milijard, delež ljudskih republik okrog 167 milijard, 40 milijard bi šlo iz sklada za razvoj gospodarsko neza-

dostno razvitih območij, vtem ko bi same gospodarske organizacije prispevale okrog 300 milijard dinarjev. Računajo, da bi z zgraditvijo energetskih objektov iz teh sredstev naša dežela dobila v naslednjem obdobju potrebno količino električne energije za gospodarstvo in gospodinjstva. S predloženim osnutkom zakona se spodbujata večja uporaba in potrošnja domače nafte in naravnega plina, posebej v velikih potrošniških centrih.

Delovne in druge organizacije in državni organi naj bi v naslednjih petih letih obračunavali do 2 odstotka skupnih izplačil iz sredstev, ki jih uporabljajo za investicije, poslovne banke pa iz sredstev, ki jih dajejo kot kredit za investicije; ta znesek naj bi deponirale pri določenih poslovnih banki v republiki, v kateri gradijo investicijski objekt. To obračunavanje pa se ne nanaša na investiranje objektov za proizvodnjo in prenos električne ener-

gije, za proizvodnjo premoga, za proizvodnjo nafte in naravnega plina s prenosnim omrežjem, niti ne na investicije za objekte s področja izobraževanja, kulture, zdravstva, socialnega zavarovanja in socialnega varstva, kot tudi ne za vzdrževanje obstoječih stanovanjskih zgradb.

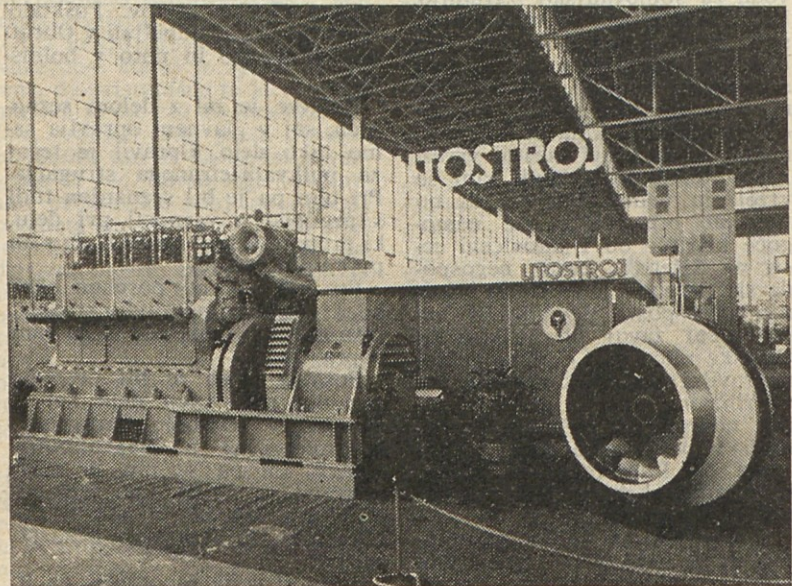
Izrečena je bila tudi pripomba k formulaciji v zakonskem osnutku, da investicijska banka sodeluje v financiranju graditve energetskih objektov z zneski do 25 odstotkov vrednosti opreme. Rečeno je bilo, da se s takšno formulacijo daje prednost graditvi termoelektrarn, ker bi se s tem novi hidroenergetski objekti znašli v težavnejšem položaju, saj zahtevajo gradbena dela na hidroelektrarnah mnogo večja sredstva. Zato so predlagali, naj bi se delež investicijske banke določil mnogo bolj elastično, tako da bi upoštevali financiranje vsega objekta.

Sekretar ZIS za industrijo in trgovino Hakija Pozderac je obrazložil osnutek zakona in med drugim dejal, da pričakujemo, da bomo novih 5 milijard 400 milijonov kilovatnih ur električne energije, kolikor naj bi jih dobili z gradnjo novih objektov, dobili predvsem z gradnjo novih termoelektrarn, saj jih je mogoče zgraditi v kratkem času. Pristavil je, da so izdelani realni proračuni o zalogah premoga za nove elektrarne, zlasti v rudarskih bazenih Kosovo, Kreka in Kolubara, kjer je mogoče intenzivneje izkoriščati dnevni kop. Pozderac je pripomnil, da zdaj izkoriščamo le 23 odstotkov energetske moči naših rek, in pristavil, da bodo gradnjo hidroelektrarn predvideli s programom o srednjeročnem razvoju energije.

Metalna

Te dni smo predali v Metalni investitorju in prevzemnemu organu v kompletnem sestavljenem stanju prvo jekleno odprtino za most Peračica. Most Peračica gradimo za gorenjsko transverzalo, ki bo vezala Gorenjsko z našo slovensko prestolnico. Most bi moral biti gotov že prihodnje leto, ko bo v Ljubljani svetovno prvenstvo v hokeju na ledu.

Prevzemni organ in glavni projektant ing. Boris Vadlin od Inštituta za metalne konstrukcije v Ljubljani sta bila z izdelavo odprtine zelo zadovoljna.

Takšna je bila naša razstava na letošnjem jesenskem zagrebškem velesejmu

ČLOVEK IN DELO

Pritožbe

in njih reševanje

Vsak vodilni človek se ima za demokratičnega, odprtega, iskrenega in dobrega človeka. In v bistvu najbrž tudi je. Toda marsikoga spravi vsaka pritožba iz ravnotežja: razburi se, začne vpiti, dokazovati svoje in sobesednika sploh ne pusti do besede. Tako reševanje pritožb pa ne more imeti uspeha. Razpoka med njim in delavcem se razširi, med njima nastane prepad. Šef na eni strani, delavec na drugi. Pa ne samo ta, tudi vsi drugi, saj se po obratu hitro razve, da se s tem in tem šefom »ne da govoriti«.

Šef bi moral biti predvsem sposoben, da delavca mirno posluša, brez strasti analizira njegove navedbe in poišče prave vzroke za pritožbo.

Nezadovoljstvo se imenuje vse, kar negativno vpliva na odnos posameznikov ali cele skupine do šefa in do podjetja v celoti. Pritožba je izraz nezadovoljstva in nezadovoljstvo je vzrok pritožbi.

Simptomi nezadovoljstva bi morali pomeniti šefu signal, da se je treba lotiti ustreznih ukrepov, raziskati vzroke in seči po primernih zdravilih. Do mnogih pritožb sploh ne bi prišlo, če bi šefi imeli »nos«, posluh za razpoloženje delavcev v obratu.

Kakšna so znamenja nezadovoljstva?

Ta so:

- Upadanje kvalitete in kvantitete dela (več napak in izmeta, počasnejši tempo dela).
- Nezaželene spremembe v obnašanju (potikanje med delovnim časom, slaba volja, nerazpoložnost, bojevitost, prepirljivost, neubogljivost, zloraba odmorov, zamujanje, zahteve za premestitev).
- Odsotnosti z dela (iskanje drugega dela, pogosta bolehanja kot izraz želje, da bi se izognili delu, nezanimanje za delo ali celo pravo sovraštvo do dela in šefa).

Zakaj je lahko podrejeni nezadovoljen?

Delavec je lahko nezadovoljen, ker

- ima premalo izkušenj in strokovnosti za zaupano delo,
- doživlja čustvene motnje ali je osebnostno nezrel,
- ima družinske ali finančne težave,
- ni zdrav,
- ima slabo ali nezadostno hrano,
- ni spočit,
- mu po temperamentu to delo ne ustreza,

- ima preveč ali premalo počitka,
- je preveč ali premalo inteligenten za določeno delo,
- dela s slabim orodjem ali opremo,
- so slabi fizikalni pogoji delovnega okolja,
- se mu zde dolžnosti neprijetne,
- dela ni prav razporejeno,
- je delo zanj prelahko ali pretežko,
- nastopajo trenja v delovni skupini,
- je slabo plačan ali ni napredoval.

Kako zdravimo nezadovoljstvo?

O vsakem podrejenem mora šef vedeti, kakšen je njegov delovni učinek, kaj ga zanima in kaj ne, kakšen je njegov odnos do dela, do nadrejenih in do podjetja. Biti mora resnično dostopen za želje in pritožbe podrejenih, pravičen in objektivni. Treba je znati spremljati odnos delavcev do dela, odkrivati nastajanje znakov za morebitno nezadovoljstvo in obvladati psihosocialno stanje pri delavcih. Spodbujati je podrejene, da se brez skrbi obračajo na šefa.

10 zapovedi za šefa

- Ne pozabi, da brez ognja ni dima, brez vzroka ni nezadovoljstva!
- Razišči vzroke pritožbe brez vsakega predsodka!
- Skušaj odpraviti odkriti vzrok!
- Pred reševanjem zberi na objektivni način vse potrebne podatke, ki lahko osvetlijo problem!
- Previdno odmotavaj in razlagaj dejstva, da ne bi prihajal do napačnih sklepov!
- Mirno poslušaj pritožbo, ne prekinjaj človeka pri njegovi razlagi! Tako se zmanjšuje napetost in se pri tožniku ustvarja pozitivno in mirnejše razpoloženje.
- Ne pozabi vprašati pritožnika, kaj bi bilo treba po njegovem mnenju ukreniti!
- Ustvari vtis, da se razgovarjata kot enakopravna človeka, torej brez visokosti in brez sladkobnega sočutja!
- Ne zavzemaj že vnaprej svojega stališča, dopusti mirno in demokratično debato. Imej do vseh enako jasna in čvrsta stališča. Slabičem je treba seve odkrito povedati, da pričakujemo od njih enake dolžnosti in enako delo kot od vseh drugih.
- Drži besedo, ki si jo dal pri razgovoru!

Na svetu smo vsakovrstni ljudje. Eni smo občutljivi, ranljivi,

imamo vedno občutek, da smo premalo upoštevani, da se nam godi krivica in del teh trka upravičeno ali manj upravičeno na vsakovrstna vrata, na ODS, CDS, na sindikat in še na »višje forum«. Polpoklicni pritoževalci. Nekateri pa tudi doživljajo krivice, vendar raje mirno potrpijo.

Ne smemo nazadnje pozabiti, da je vsaka pritožba hkrati tudi purgativ, čistilno sredstvo, s katerim se sprostijo in izločajo grenke usedline iz naše duševnosti, izpušni ventil za vse, kar bi sicer v nas ustvarjalo napetost. Zato je pritožba včasih tudi sama zase kurativno sredstvo, oziroma hkrati sredstvo in cilj.

Zbir

Tudi taki poklici

Življenje je čuden vrtljak. Tega človeka dobiš tam, kjer bi ga najmanj pričakoval, onega pa ne najdeš, kjer si bil sveto prepričan, da bi moral biti. Človek ni vedno svoje sreče kovač, po navadi celo mu jo kuje življenje.

Ali že veste, da je pri nas zaposlenih, recimo, 18 šivilj, 17 čevljarjev, 14 mizarjev, 6 trgovskih pomočnikov, 5 pekov, 6 rudarjev, 9 krojačev, 4 frizerji, 3 brivci, 2 kmetijska tehnika, 3 absolventi lesne srednje šole in po en ladijski kuhar, ladjedelec, mlinar, gozdar, slaščičarka in celo ena baletka?

Vsi ti ljudje ne delajo na tistih delovnih mestih, za katera so se šolali, saj jih je muhasta usoda privedla k nam, kdo ve zakaj: iz družinskih, socialnih, zdravstvenih ali še kakšnih drugih razlogov.

Navada je glavni voditelj našega ravnanja.

Francis Bacon

Napravi nov korak, izgovori novo besedo, tega se ljudje najbolj boje.

Fedor Dostojevski

Človeška duševnost je podobna ledeni gori: vidimo samo eno sedmino.

Sigmund Freud

Ni popolne resnice: so samo polovične resnice. Toda kdor jemlje polovično resnico za polno, vleče vruga za rep.

A. N. Whitehead

Laž ne dočaka starosti.

Sofokles

Slabotni nikoli ne dosežejo cilja, toda bojazljivci se niti na pot ne upajo odpraviti.

Ameriški ljudski pregovor

ŠTIRJE TEMPERAMENTI NA SREDNJEVSKI UPODOBITVI

Grški zdravnik Hipokrat (400 let pred n. e.) je razdelil ljudi v štiri temperamente, podobno kot so tedaj mislili, da je fizikalni svet razdeljen v štiri elemente, to so zemlja, voda, zrak in ogenj.

Hipokratova razdelitev ljudi je preživela dolga stoletja in se obdržala skoraj vse do danes. Danes objavljamo štiri upodobitve iz srednjega veka

Na prvi sliki levo je prikazan sangvinichen temperament kot simbol veselja do radosti in uživanja. Poleg njega vidimo flegmatika, kateremu najbolj ugaja mir, udobje, »lenoba in spanje«. Na tretji sliki prepoznamo melanholika, ki »ima žalosten pogled in premalo poguma v srcu«.

Zadnja slika pa predstavlja kolerika, ki je »vedno nasilen, strasten in poln ognja«. Ti štirje temperamenti ustrezajo štirim osnovnim »sokovom« v človeškem telesu, kot so včasih mislili, hkrati pa štirim osnovnim elementom starega sveta. Sangvinik je kot zrak, flegmatik kot voda, melanholik je zemlja, kolerik pa ogenj.

Vsi so prihajali ...

Prelivanje delavcev v podjetje in iz njega je normalno — in celo zdravo, če ne presega določenih mej. Kadar je fluktuacija premočna, povzroča nujne motnje v proizvodnji, veliko administrativnega dela, privajanja novincev in podobno. Kadar pa je fluktuacija premajhna, se prav tako pojavijo določeni znaki zasičenosti, ni priliva sveže krvi, ni zdravega pomlajevanja, nujnega za vsako gospodarsko organizacijo, ki želi ostati mlada in prožna. Srednja mera je torej tudi tu najboljša.

In kako je bilo pri nas v zadnjih mesecih? V juliju, avgustu in septembru je prišlo 84 novih sodelavcev, od teh 9 VK, 61 K, 12 PK in 2 NK delavca. Odšlo pa jih je kar 172; med njimi najdemo 13 VK, 78 K, 34 PK in 47 NK delavcev.

Preseneča visoko število kvalificiranih delavcev, toda le na prvi pogled, saj moramo vedeti, da je med novodošli mi že nekaj absolventov naše IKŠ, nekaj pa se jih je vrnilo od vojakov. Tudi pri odhodih K delavcev gre vi-

soka številka predvsem na račun vpoklicev v JLA.

V celoti kaže torej tromesečna bilanca fluktuacije deficit 88 delavcev. Prišlo jih je 84, odšlo pa kar 172, to je dvakrat več odhodov kot prihodov. Pozornost vzbujajo tudi podatki pri NK delavcih, kjer sta bila v treh mesecih sprejeta le dva, odšlo pa jih je 47.

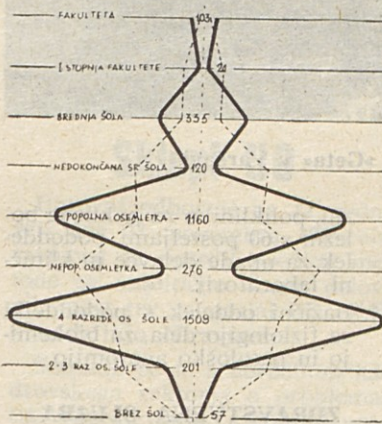
Zakaj, se bomo vprašali. V teh mesecih je že začela delovati gospodarska reforma. Obrati zdaj zelo trezno premislijo, koga bodo vzeli, tako da ob ponedeljkih sploh ni več običajnega »sprejema«. Vrata v podjetje so se tesno zaprla. »Dokler ne bodo po PE/S izpraznjena številčna preveč zasedena delovna mesta, bomo sprejemali na delo samo delavce, ki smo jih šolali.«

Med odhajajočimi jih je že nekaj takih, ki gredo s trebihom za kruhom v tujino, nekaj pa takih, katerim so obrati vzeli avtobusne karte za prevoz na delo, ker so neopravičeno izostajali z dela in tudi sicer niso pokazali primerne odnosa do dela; nekateri odhajajo tudi iz družinskih razlogov.

ODŠLI	RAZLIKA	PRIŠLI
13	VK-4	9
78	K-17	61
34	PK 22	12
47	NK-45	2
SKUPAJ 88		

Naša izobrazba

Izobrazbena struktura naših delavcev kaže v glavnem normalno sliko. Največji del med njimi (1508) ima dokončano osnovno šolo, druga najmočnejša skupina pa izkazuje dokončano osemletko (1160). Tretja skupina (335) zajema vse tiste, ki imajo dokončano srednjo šolo, bodisi splošno izobraževalne vrste ali pa katero koli strokovno šolo. Na obeh skrajnih koncih diagramskega »drevesa« najdemo seveda najmanj sodelavcev. Nekoliko preseneča relativno visoko število

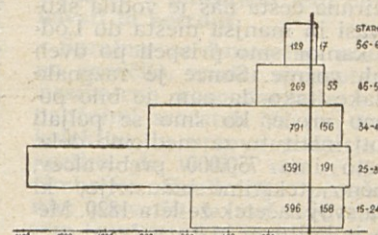
Solska izobrazba naših sodelavcev — po stanju 31. 12. 1964

ljudi brez vsakih šol, vendar je treba upoštevati, da so to še zadnje posledice medvojne praznine, ki se čuti zlasti pri naših sodelavcih iz južnih republik. Po drugi strani pa je število visoko izobraženih kadrov vendar opazno prenizko spričo večje zahtevnosti individualne proizvodnje. Prekinjena črta nam daje izravnavo krivuljo izobrazbe.

Če pogledamo razvrščenost naših sodelavcev v obračunske razrede, nam to tudi nudi neko podobo o kvalifikacijski strukturi, saj vemo, da začno NK tam nekje spodaj pri prvem, drugem ali tretjem razredu, da je četrta grupa tipična PK, da začnejo K delavci s petim obračunskim razredom, VK delavci pri sedmem in da so vodilni kadri razvrščeni v gornje razrede, pač glede na strokovno usposobljenost in odgovornost položaja. Tudi ta preglednica nam pove, da se velika večina naših sodelavcev znajde med četrto in deveto grupo, skupno kar 2908, medtem ko je v vseh drugih štirinajstih skupinah le tretjina, to je 1208 sodelavcev. Ta slika nas glasno opozarja, da je strokovna struktura pri nas prenizka.

Moški in ženske

Ženske naravno prevladujejo v tekstilni, kemični industriji, v osnovnem šolstvu, gostinstvu, medtem ko je kovinska industrija tako rekoč tipično »moška«. Zato je podobna slika tudi pri nas. Od skupaj 3748 zaposlenih v našem podjetju jih je bilo (po podatkih iz marca 1965) 3176 moških in 572 žensk, to je 84,75% proti 15,25%. Z drugo besedo povedano: na šest možakarjev pride pri nas po ena kreпка než-

Razmerje med moškimi in ženskami v Litostroju po starosti

nospolnica. Na upravi jih je zaposlenih 268, pri vzdrževanju 206, v tehničnih službah 95, v proizvodnji pa 3.

Poglejmo še strukturo naših moških in ženskih sodelavcev po letih. Ženske so relativno mlajše, moški pa relativno »izkušenejši«, da ne bom rekel »manj mladi«.

Po deželah vzhodne in srednje Evrope

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Vendar pa se v mraku umiri, samo v nekaterih lokalih je vrvež pozno v noč. Če bi si hotel ogledati vse zanimivosti Varšave, bi rabil kar precej dni.

V ENI IZMED POLIKLINIK

Naslednje jutro smo si ogledali polikliniko pri železnici v Varšavi OBWODOWA PRZYCODNIA MEDYCYN PRACY PRZY HUCIE U WARSZAWIE. Ustanova opravlja ambulantno poliklinično službo; ima okoli 60 postelj in skrbi za 17.000 delavcev. Kot največji uspeh navajajo, da so v zadnjih štirih letih uspeli ob zmanjšanem številu poškodb zni-

radi visoke strokovne ravni je svetovalni organ ministrstva za zdravstvo. Zaposluje nad 200 ljudi, od katerih jih ima 75 akademsko izobrazbo, polovica od teh je zdravnikov.

Inštitut ima tele oddelke:

1. Teoretični oddelek s pododdelki za organizacijo zdravstvene službe v industriji, zdravstveno statistiko in podiplomsko izobraževanje zdravnikov.
2. Higijenski oddelek s pododdelki za industrijsko toksikologijo in zaščito pred ionizirajočim sevanjem.
3. Klinični oddelek, ki obsega pododdelek za poklicne bo-

zdravnik pokaže interes, lahko nadaljuje specializacijo prve stopnje, ki traja 2 leti, in nato opravi državni izpit pri vojvodskem centru. To lahko dopolni še s specializacijo druge stopnje po 3 letih ponovne specializacije in z izpiti na enem izmed štirih, zgoraj imenovanih inštitutov. Od leta 1959 dalje so usposobili že 700 specialistov iz medicine dela, dočim jih 600 opravlja še specializacijo druge stopnje. Njihov cilj je, da na področju medicine dela — od obratnih ambulant pa do inštitutov — zaposlijo samo strokovnjake. Zanimivo je tudi, da morajo specialisti drugih vej medicine (internisti, ginekologi, oku-listi, traumatologi, otologi itd.) opraviti še dodatno specializacijo iz medicine dela, če želijo delati v zdravstvenih ustanovah, kamor se zatekajo na zdravljenje delavci iz industrije ali obrti. Enkrat mesečno imajo vsi obratni zdravniki sestanek na vojvodskem centru ali inštitutu, kjer obravnavajo problematiko svojih ambulant. Razen tega odhajajo zdravniki inštitutov ob sobotah v obratne ambulante, kjer nadzirajo metode dela, svetujejo in pomagajo reševati probleme.

Poklicna obolenja verificira na podlagi prijave vojvodska komisija, ki napoti dvomljive primere v najbližji inštitut, da ugotovi dokončno diagnozo in da svoje končno mnenje.

Tovarne, ki imajo nad 1000 delavcev, morajo imeti svojega obratnega zdravnika (in sicer enega na tisoč delavcev), ki se bavi predvsem s preventivo, nato šele s kurativno dejavnostjo. Manjša podjetja morajo osnovati skupno obratno ambulanto ali pa prevzame skrb za njihove delavce javna zdravstvena služba. Na Poljskem je zaposleno v obratnih ambulantah okoli 4.500 zdravnikov, to je 12‰.

Vsa zdravstvena služba gre na stroške ministrstva za zdravstvo, dočim plačujejo podjetja samo administrativno delovno silo in administrativne stroške zdravstvene službe. Osební dohodki so določeni po zakonu, napredovanje je mogoče samo s strokovnim izpopolnjevanjem.

IZ POZNANJA V NDR

Ko smo si v petih urah ogledali inštitut, preučevali vse nejasnosti in dobili približno sliko o zdravstvu v industriji, smo po kosilu pozno popoldne nadaljevali pot proti Poznaniu, kamor smo prispeli okoli pol desetih zvečer in se nastanili v hotelu Bazar v centru mesta, odkoder smo imeli lep pogled na Trg svobode. Po večerji, ki je bila bogata in okusna, smo si ogledali okoli Trga svobode in šli kmalu

spat. Drugo jutro, po zajtrku, ko smo dobili še mrzlo kosilo za na pot, smo si ogledali Stary Rynek s staro mestno hišo (Ratusz) in okolico starega rotovža. Poznanj, ki je sedež vojvodstva in ima pol milijona prebivalcev, ima ohranjenih zelo veliko znamenitih stavb iz raznih vekov. Vendar je bilo 2 uri premalo, da bi si vse ogledali. Ob devetih smo zapustili mesto in se poslovili od poljske spremljevalke, ki nas je vodila od češko-poljske meje dalje na vsakem koraku, kamorkoli smo šli v skupini. Pot smo nadaljevali proti poljskonemški meji mimo polj, skozi lepo gojene in vzdrževane borove gozdove, ki so bili prepreženi s širokimi pasovi, kjer ni bilo nobene bilke, da bi tako preprečili širjenje ognja. Med potjo smo videli karambol tovarnjaka z avtohladilnikom, ki je prevažal ribe. Vse ribe (okoli 2.000 kg) so ležale na cesti in v jarku, avto je bil povsem razbit, tovarnjak pa le poškodovan. To je bil edini karambol, ki smo ga videli na 3.600 km dolgi poti. Videli smo tudi mline na veter. Bolj ko smo se bližali meji NDR, vsem bolj mrtve so bile vasi. Mejne formalnosti na mostu prek Odre pri Frankfurtu smo opravili še kar hitro. Tu so si nekateri nabavili še nekatere poljske specialitete, seveda samo za bankovce s podpisom strica Sama. Po eni uri in pol vožnje po krasni avtocesti, ki so jo pod Hitlerjem zgradili politični zaporniki z določenim namenom — Drang nach Osten! — smo se pripeljali ob 6. popoldne v Berlin, kjer smo se za eno noč razmestili v novem hotelu A kategorije — Berolina, ki je v centru vzhodnega Berlina. Po večerji v restavraciji Moskva smo se odpravili na ogled Berlina. S tremi kolegi sem šel prek Aleksandrovega trga proti palači vlade, kjer smo dobili še štiri druge kolege. Mimo opere in stavbe, v kateri je spomenik žrtvam fašizma in kjer stoji noč in dan častna straža, smo prišli na slovito cesto Unter den Linden, ki je na novo posajena z mladimi lipami, simbolom slovanstva! Kmalu smo dospeli do zapornic, ki ne dovoljujejo dostopa do Brandenburških vrat. S prof. dr. ing. Valičem sva se odpravila nato ob mrežni ograji, ki je 100 m od proslulega berlinskega zidu, na ogled mesta ob meji. Ura se je bližala deseti, začelo se je temniti, na cesti ni bilo niti enega človeka.

Pod nama je brnela podzemeljska železnica, mimo naju so brzeli prazni tramvaji. Po eni uri hoje sva prispela na Aleksandrov trg, kjer sva spet videla ljudi, a še ti so bili inozemci s fotoaparati. Berlinčanov ob tisti uri ni bilo na cestah.

Reformirani dedek Mraz

Ko odpadajo poslednji orumeneli listi z dreves in se po dolinah vlečejo megle, vemo, da smo na pragu novega leta in že se začnemo pripravljati na ta veseli dogodek. Posebno se tega veselijo otroci, saj vedo, da jim bo dedek Mraz prinesel lepa in zanimiva darila.

Sindikalna organizacija je vsa leta doslej obdarila predšolske otroke naših sodelavcev s skromnimi vrečkami sladkarij. Čeprav so bili v njih le cenení kekisi, nekaj bonbonov, pomaranča in miniaturna tablica čokolade, je zahtevalo teh tisoč tristo zavojčkov kar precejšen znesek denarja.

Ali so bila ta sredstva koristno uporabljena? Ali smo s takim darilcem dosegli svoj namen, da bi vsak otrok vedel za dedka Mraza? Vprašanja, na katera ne moremo pritrditi. S takim načinom obdarovanja se je razblinil milijon dinarjev, od katerega ni imel nihče od obdarovanih otrok posebne koristi. Prenekateri otroci naših samohranilk ali pa otroci našega sodelavca, ki ima večje število otrok, so prav hitro pospravili sladkarije ter zavirali onim, katerim so lahko

starši kupili nove smuči, sanke, gojzerje in druge koristne reči. Drugi zopet pa so smatrali, da so zavojčki preskromni, ker so sami imeli dovolj sredstev, da so svojim miljenčkom nudili mnogo več.

Vse to je imela komisija za socialna vprašanja pri izvršnem odboru naše sindikalne podružnice pred očmi, ko je priporočila zamenjavo dosedanjega načina obdarovanja otrok z uspešnejšim in pravičnejšim načinom obdarovanja tistih otrok, ki so najbolj ogroženi in potrebni.

O kriterijih in merilih pa se bodo pogovorili predsedniki sindikalnih podružnic s socialnimi komisijami.

Izvršni odbor naše sindikalne podružnice pričakuje, da bodo tako sredstva koristneje uporabljena in zato želi od vseh članov sindikata, da podpro ta prizadevanja in tolmačijo potrebo po tej spremembi vsem, ki so doslej prihajali v našo restavracijo 27. in 28. decembra s svojimi malčki po skromne zavojčke, da zaradi te spremembe otroci ne bodo brez slaščic in da jim jih bomo nudili sami.

—sm—

ZDRAVSTVENA SLUŽBA V NDR

Naslednje jutro smo pri 10°C vsi premrazeni točno ob 9. prišli pred inštitut za medicino dela (Deutsches Zentralinstitut für Arbeitsmedizin) v Ostendorfstrasse 43. In točno ob 9. uri je prispel direktor inštituta prof. dr. Holstein, ki nas je toplo pozdravil in popeljal v sejno dvorano. Tu nam je v eni uri in pol opisal razvoj inštituta in organizacijo zdravstvene službe v Nemški demokratični republiki.

Inštitut se je razvil leta 1946 iz oddelka bolnice, kjer je internist prof. dr. Baader začel preučevati obolenja industrijskih delavcev. — (Se nadaljuje)

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbo-stroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije

Izhaja dvomesечно v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškerčeva 12.

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgijo
4. Strojništvo in elektrotehniko
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih

Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21×29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka: 1250 dinarjev.

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5.800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor. — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 33-511 (h.c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posameznih številki v prodaji 30 din — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

Spomenik branilcem »Geta« v Varšavi

žati odsotnost z dela za 50 %. To so dosegli s tesnim osebnim sodelovanjem zdravnikov z vodstvom podjetja in obratov. Tudi delavci imajo interes, da ostanejo v službi, kajti mnogokratna odsotnost z dela zaradi poškodb ni najboljša spričevalo za sposobnost in strokovnost delavca. Več o organizaciji zdravstvene službe v industriji bom povedal pri opisu inštituta za medicino dela v Lodzu. Omenil bi še, da smo si mimogrede ogledali ruševine getta z ogromnim čudovitim spomenikom padlim Judom (Pomenik Bohaterów Getta).

Popoldne smo počivali, urejali zapiske in se pripravljali za odhod. Naslednje jutro smo se nekoliko otožno ozirali nazaj, ko smo skozi predmestje Varšave potovali proti zahodu. Lepa asfaltirana cesta nas je vodila skozi vasi in manjša mesta do Lodza, kamor smo prispeli po dveh urah vožnje. Sonce je razglo oblake, tako da nam je bilo pošteno vroče, ko smo se peljali proti inštitutu za medicino dela. Mesto ima 750.000 prebivalcev, močno tekstilno industrijo, ki ima svoj začetek že leta 1820. Mesto je kulturni in znanstveni center vojvodstva, v njem je znana filmska šola, ima 7 gledališč in 5 muzejev, med katerimi je posebno znan zgodovinski muzej tekstilne industrije.

V INŠTITUTU ZA MEDICINO DELA V LODZU

Inštitut za medicino dela (Inštitut medycyny pracy) se je splošno baval samo s problemi medicine dela v tekstilni in kemični industriji, po reorganizaciji pa bo zajel vse industrijske veje. Za-

zni, polikliniko za poklicne bolezni s 60 posteljami, pododdelek za mlade delavce in klinični laboratorij.

4. Bazični oddelek s pododdelki za fiziologijo dela, za biokemijo in patološko anatomijo.

ZDRAVSTVENA SLUŽBA V INDUSTRIJI

Tu smo se tudi obširneje seznanili z organizacijo zdravstvene službe v industriji. Poljaki so po osvoboditvi organizirali študij medicine po sovjetskem vzoru na higijenski fakulteti. Vendar se zaposli samo 10—15‰ zdravnikov v industriji. Zato so reorganizirali pred nekaj leti študij s poudarkom na splošni medicini, ker mora biti mlad zdravnik dobro klinično podkovan. Zdravnik v industriji mora pred nastopom dela ali najkasneje v nekaj letih opraviti 3-mesečni tečaj, kjer 3 ure dnevno posluša teorijo, 3 ure pa praktično dela na oddelkih inštitutov za medicino dela. Teoretični del tečaja zajema 3 glavne teme:

1. higieno dela, ki obsega toksikologijo in fizikalne škodljivosti delovnega okolja,
2. kliniko poklicnih obolenj,
3. organizacijo medicine dela v industriji: raziskovanje vzrokov bolezenske odsotnosti, medicinska statistika, znanstveno raziskovanje v medicini dela, metodologija dela obratnega zdravnika.

Po tečaju mora opraviti kolokvij. S tem dajo zdravniku podlago za pravilno opravljanje službe v korist delavcu in družbi. Če